M. TURHAN TAN'IN

Müessesemiz tarafından çıkarılan en son eserleri

Hurrem Sultan	150 Kr.
Viyana Dönüşü	150 »
Kadın Avcısı	100 »
Tarihî Musahabeler	75 »
Tarihte Türkler için söylenen büyük sözler	25 »

— CUMHURİYET MATBAASI —

Cumhuriyet

17 nci yıl sayı: 5875

İSTANBUL — CAĞALOĞLU

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul. No. 246
Telefon: Başmuharrir: 22366. Tahrir heyeti: 24298. İdare ve matbaa kısmı: 24299 - 24290

Pazartesi 16 Birincikânun 1940

Mf. V. Devlet Kitabları Md. **Teknik Öğretim** Mecmuası sayı: 1
Fiatı 15 kuruş

Teknik okullarımızdaki öğretmenlerle yetişkin talebeyi yurd içinde ve dışında muhtelif endüstri ve teknik sahalarındaki faaliyet ve yeniliklerden haberdar etmek maksadlarile Maarif Vekilliği tarafından neşredilmektedir. Yayın evlerimizden, kitabcılardan ve gazete bayilerinden isteyiniz.
(11818)

Millî Şefin seyahatleri

Milli Şefimiz Reisicumhur İsmet İnönünün, evvelki akşam Ankara ci varında bir seyahate çıktıklarını haber vermiştik. Resmi miz kendilerinin Ankaradan teşyileri sırasında alınmıştır

SURİYEDE SEVİNÇ !

Sokaklarda «Sidi-Barrani!» sesleri yükseliyor

Kahire 15 (a.a.) — Terhis edildikten sonra, bu sabah Kahireye avdet eden bir Fransız çavuşunun ifadesine nazaran, İngilizlerin garb çölündeki muzafferiyetleri Suriyede sevincle karşılanmıştır. Coşkun halk sokaklarda birbirine «Sidi-Barrani» diye bağırmaktadır.

Bu Fransız çavuşunun ifadesine göre, karşılaştığı müşkülâtın gittikçe artması dolayısile İtalyan komisyonunu teşkil eden 12 subayın adedi 6 ya indirilmiştir.

Yeni komiser geliyor

Cenevre 15 (a.a.) — Beyruttan bildirildiğine göre, Fransanın sabık Suriye fevkalâde komiseri Puaux Fransaya hareket etmiştir. Yeni fevkalâde komiser General Deniz'in muvasalatına kadar Suriyedeki Fransız kuvvetleri başkumandanı General Fougere vekâlet edecektir.

İngiliz kuvvetlerinin hücumuna maruz kalan istihkâmlardan Kapuzzo kalesi

Afrika harblerinden safhalar: Tahrib edilen İtalyan eslihası ve ilk esirler

İtalyada ikilik başgösterdi

Şimal eyaletlerinin hükûmete karşı duracağı sanılıyor

Romada, faşizmin, Arnavudluğu ve Afrikayı bırakarak yalnız ana vatanı müdafaayı düşündüğünü gösterir alâmetler belirdi

Londra 15 (a.a.) — News Chronicle gazetesinin Lizbon muhabiri yazıyor:

Şimali İtalya ahalisi harbden bıkmıştır. Mussolini'nin büyük bir hata işlediğine ve İtalyan siyasetinde esaslı bir değişiklik olmazsa bu hatasının kendisine pahalıya mal olacağına kanidir. İtalyada çıkacak bir isyan, Almanyanın hududu geçmesi için bir sebeb teşkil edebilir. İtalyanın ikiye ayrılması ihtimali de vardır. Bu takdirde şimali İtalyaya İtalyan ordusunun hükmü altında memleketin diğer mıntakaları da faşistlerin elinde kalacaktır. Şimaldeki İtalyanların Brenner'de millî istiklâllerini müdafaa etmek isteyip istemiyecekleri keyfiyeti suale şayandır.»

İtalyan efkârı umumiyesi yeni vaziyete hazırlanıyor

Atina 15 (a.a.) — Atina ajansı bildiriyor:

İtalyan milleti için büyük saatin çaldığını kaydeden Messagero gazetesi İtalyanların korku ve şaşkınlığa kapıldıklarını ihsas etmektedir.

[Arkası sahife 5 sütun 6 da]

HARB VAZİYETİ

Çöl muharebelerinin ikinci safhası

Yeni harekât, Libya hududundaki İtalyan tahkimatının göstereceği mukavemete bağlıdır.

İngiliz ve İtalyan resmi tebliğlerinden, Libya - Mısır hududunda rıcat ve takibin devam ettiği ve İngiliz motörlü birliklerinin tazyikından kurtulmak için İtalyan ardcılarının yaptıkları gayretlerin boşa gitiği anlaşılıyor.

Bunu, İtalyanların 190 numaralı tebliği de «Kıtaatımız tarafından öğleden sonra yapılan mukabil taarruzlar düşman tazyikını hafifletmiştir.» cümlesile itiraf etmektedir. Tazyik, İtalyan diilile dahi ancak hafiflemiştir; fakat durmamıştır.

İngiliz tebliği ise, «İleri kuvvetlerimiz kendi hezimetinin seri seyrini hafifletmeğe çalışan düşmanı geriye itmekte devam ediyor.» diyor.

İtalyan ricatinin durmaya teşebbüs edebileceği yer, Sollum'un öte tarafında Libya topraklarında İtalyanların vaktile bir İngiliz taarruzuna karşı hazırlamış oldukları hudud tahkimatıdır.

[Arkası sahife 3 sütun 7 de]

İngiliz ordusu Libyaya girdi

Sollum - Bardiya arasında şiddetli muharebeler oldu

Hiç bir hatta tutunamıyan İtalyan kıt'aları çok ağır darbeler yedi - Çöl mıntakasında mütemadiyen esir ve malzeme toplanıyor

Londra 15 (a.a.) — İstihbarat Nezaretinin tebliği:

İngiliz kuvvetleri düşmanı Mısır hududunun ötesine sürerek İtalyan top raklarına girmişlerdir.

Kralın tebriki

Londra 15 (a.a.) — Reuter: Kral, Ortaşarktaki İngilib kuvvetleri Başkumandanı General Wavel'e şu telgrafı göndermiştir:

«Garb çölündeki zaferlerinden dolayı kumandanız altındaki bütün kuvvetlere hararetli tebriklerimi bildirmenizi rica ederim. Bu müşkül hareketi ehliyetle hazırlamak şerefi bizzat size ve her üç askeri sınıfın genelkurmaylarına aid bulunmaktadır. Plânı tatbikte askerlerimizin gösterdiği cesaret ve kabiliyet de ayni derecede takdire lâyıktır. Adedce faik bir düşmana karşı yapılan ve büyük bir muvaffakiyetle tetevvüc eden bu taarruzda dominyon kıt'alarile Hindistan ve hür Fransız kuvvetlerinin de mümtaz bir rol oynamış olmalarından bütün imparatorluğun büyük bir gurur ve iftihar duyduğuna eminim.»

[Arkası sahife 5, sütun 3 te]

Sulha nasıl İmkân bulunur?

Eğer milletler arasındaki gayet tahribkâr çarpışmaların doğurduğu şiddetli hisler ve ihtiraslar bir tarafa bırakılarak harbin sebeblerine rücu olunursa bu imkân hatta bugün dahi bulunabilir. Danzig meselesinden çıkan bu harbin herkesçe malûm açık sebebi Almanyanın Versay muahedesinden mütebaki milli ve mülkî hududlarına aid müddeiyatı idi. Milletlerin anlayabilecekleri ve uğrunda kan dökmeği şeref ve menfaat sayabilecekleri meşru sebebler ancak bu gibi sebeblerdir.

Bu esasa göre Danzig'den evvel ve Münih konferansının hallettiği Südetler meselesinden sonra Çekoslovakyanın parçalanması milletlerarası hukukuna ve sulh icablarına muhalif bir facia idi. Doğrusu aransa harb asıl bu hâdiseden çıkabilirdi.

Danzig meselesi bahis mevzuu olduğu zaman Almanyanın hakiki şark hududlarının milli esaslara göre yeniden tanzimi bir kül olarak gözönüne alınmak lâzım gelirdi. Danzig'i ve Koridoru halledip de şarki Silezyayı karışık halinde bırakmak mantıksız olurdu.

Bu meseleler bu şekillerile ele almarak şöyle bir kenara konulduktan sonra hayat sahası tabirinin umumiyet ve müphemiyeti içinde başka milletlerin hayat ve mevcudiyetlerini tehdid eden iddialar Alman ve İtalyan milletleri için kâfi harb sebebi teşkil edemezdi.

Akdeniz hakimiyeti ve eski Roma imparatorluğunun yeniden tesisi davalarını binnefis İtalyan milletinin ne o zaman, ne şimdi hakiki değil, hatta şöyle böyle ciddi bir harb sebebi telâkki etmiyeceğinde bizim şüphemiz yoktur.

Millî ve mülkî hududlar haricinde halli lâzım milletarası hâdisesi olarak bir eski Alman müstemlekeleri meselesi vardı ki bu çoktan iptidaî maddelerin âdilâne bir tevzii esasına irca olunmuştu. Bir de milletlerarası iktısadi münasebetlerinin tanzimi meselesi vardı ki bu da harble darbla hallolunacak bir mesele olmaktan ziyade bütün milletlerin üzerinde el ve fikir birliği etmelerini icab ettiren bir mesele idi, ve bu kadar kan dökülerek bu kadar tahribat icra edildikten sonra hâlâ bu mahiyetini, hatta eskisin-

YUNUS NADİ

[Arkası sahife 5 sütun 4 te]

Münakalât Vekili şehrimizde

Deniz ve Demiryollarında tatbik edilen tenzilâtlı tarifeler kaldırılmıyacak

Vekilimiz İstanbulda ve Trakyada tetkikler yapacak

Münakalât Vekilimiz Cevdet Kerim İncedayı dün sabah Ankaradan şehrimize gelmiştir. Ankarada bulunan İstanbul mıntakası Liman reisi Refik Ayentur da Vekille beraber gelmiştir.

Haydarpaşa garında Devlet Limanları umum müdürü Raufi Manyas, Devlet Denizyolları İşletmesi

[Arkası sahife 3, sütun 5 te]

Fransız kabinesinin Laval çekilmeden evvel bir içtiması (Solda beyaz bıyıklı Fransız Mareşali Pétain. yanındaki genc Baudoin, karşısındaki Laval'dir)

Hitler'in nutku Nevyorka endişe verdi

Para yerine iş esasının kabulü, Amerikayı büsbütün İngiliz davasına bağlıyor

Nevyork 15 (a.a.) — New-York Times gazetesinde bir makale neşreden Arthur K. Rock'un temin ettiğine göre, İngiltereye tam yardım yapılmasını Amerikan Meclisine haklı gösterecek en muhik sebebi Hitler bizzat kendisi vermiştir:

A. K. Rock, makalesinde diyor ki:

«Maliye Nezaretinin kararı üzerine Amerika Meclisi İngiltereye yapılacak kredileri görüşeceği bir sırada Hitlerin son nutkunda altın esası yerine iş esasını ikame edeceğini söylemesi ve bu suretle Amerikada ve İngiliz İmparatorluğunda halen cari iktısadî sistemi ortadan kaldırmak tehdidinde bulunması yerinde olmuştur. Bu nutuk Hitlerin

[Arkası sahife 5 sütun 4 te]

Fransız kabinesi tadil edildi

Laval'in çekilmesine sevinen Amerika, Flanden'in gelmesini iyi karşılamadı

Vichy 15 (a.a.) — Resmî gazete, yeni kabinenin listesini neşretmiştir. Bu kabinenin eskisinden farkı Flandin'in hariciyeye, Baudoin'ın Başvekâlet müsteşarlığına ve Jacques Chevalier'nin de istifa eden Ripert'in yerine maarife geçmesidir.

Amerika Laval'in gidişine memnun oldu, fakat Flanden'in gelişine...

Vaşington 15 (a.a.) — Reuter ajansı bildiriyor:

Laval'in azli Vaşingtonda memnuni-

[Arkası sahife 5, sütun 1 de]

Bir kısım Amerikan tayyare fabrikaları

Bütün faaliyeti, İngiltereye yapacakları avcı tayyarelerine hasrettiler

Nevyork 15 (a.a.) «Reuter» — New-Yok Herald Tribune gazetesinin istihbaratına göre Buffalo'daki Curtiss ve Wirght fabrikalarında Birleşik Amerika devletleri hava ordusu hesabına yapılmakta olan bütün avcı tayyarelerı imalâtı durdurulmuştur. Curtiss ve Wirght grupuna aid yedi fabrikanın bütün istihsalâtı İngiltereye gönderilecektir.

[Arkası sahife 5 sütun 5 te]

Çocuk Esirgeme kurumu menfaatine dün yapılan boks müsabakalarında gösteriş maçına çıkarılan iki yavru

Dünya fikirleri İngiltere lehine değişiyor!

Japon ve İspanyol gazetelerinde de bu şekilde neşriyat başladı

Londra 15 (a.a.) — Asahi adındaki Japon gazetesi 12 kânunuevvel tarihli nüshasında şunları yazmaktadır:

«Almanyanın gayelerine varması için uzun bir yol katetmesi lâzımdır. Ne denizaltı, ne de hava muharebeleri Büyük Britanyaya nihaî darbeyi indirmeğe kâfidir. Son ve kat'i darbe ancak kütle halinde bir istilâ hareketile temin oluna bilir. Böyle bir hareket hakkında ise Hitler mütereddid bulunmaktadır.»

Bu mütalea dikkate değer bir mahiyettedir. Çünkü Japonyanın üçler paktına iltihakındanberi izhar edilen ilk bedbinlik alâmetidir.

Kezalik İspanyol gazeteleri de mütalealarını İngiliz muzafferiyetlerinin tesirile yeni bir ton üzerinden serdetmektedirler.

«Ya» gazetesi şöyle yazmaktadır:

De Gaulle Fransada, dahilî harb di-

[Arkası sahife 5, sütun 2 de]

Roma matbuatı feryada başladı!

İngiltere, bütün İmparatorluğunun kudretile saldırmış

Buna mukabil İtalya, yalnız ordusunun kahramanlığı sayesinde mücadele ediyormuş

Roma 15 (a.a.) — Stefani Ajansı bildiriyor:

Giornale d'İtalia gazetesi şunları yazmaktadır:

«Garb çölünde muharebe elân devam etmektedir. Bunun neticesini tahmin etmek müşküldür. İngilizler de bu harekâta büyük kuvvetler ve büyük vesaitle giriştiklerini itiraf ediyorlar. General Wilson, çölde harbetmek için hususî surette talim görmüş zırhlı müfrezeler, Avustralyalı, Yeni Zelandalı, Hindli askerlerle en güzide İngiliz kıtaatı kullanmakta olduğunu itiraf etmektedir.

Düşmanın tazyikına yalnızbaşına mukavemet etmek mecburiyetinde kalan İtalyaya karşı, dünyanın en muazzam imparatorluğunun bütün kuvvetleri harekete geçmiş bulunmaktadır. Keyfiyet İtalyanın bugünkü harbde oynadığı rolün ehemmiyetini gösterir.

İngilterenin garb çölünde çok tehlikeli

[Arkası sahife 5, sütun 1 de]

Avlonyaya hakim tepeler zaptedildi

Yedinci Alp alayı kumandanını kendi askerleri öldürmüş

Atina 15 (a.a.) — Yunan kıt'alarile beraber Avlonyaya hâkim tepelerin işgali harekâtına iştirak eden B. B. C. muhabiri Yunanlıların Adriyatik denizi kapılarında olduğunu bildiriyor.

Alp alayı kumandanı kendi askerleri tarafından öldürülmüş

Atina 15 (a.a.) — 10 birincikânun tarihli İtalyan resmî tebliğinde İtalyan albayı Pesaro'nun Arnavudlukta kahramanca çarpışırken öldüğü kaydedilmekte idi. Bu haber doğru değildir. Son günlerde esir edilen İtalyan askerlerinin ifadesine göre 7 inci Alp alayına kumanda eden albay Pesaro, kendi askerleri tarafından katledilmiştir. Bu hâdise de diğer bir çok deliller gibi Arnavudluktaki İtalyan kıt'alarının tam bir karışıklık içinde bulunduğunu ispat etmektedir.

Yunan tebliği

Atina 15 (a.a.) — Yunan orduları baş-

[Arkası sahife 5, sütun 5 te]

Okuyunuz

Yazan: Peride Celâl

Dün başlayan bu güzel romanımızı, mutlaka okumalısınız. Meraklı mevzuu, cazib üslûbu ve olgun tahlillerile hem tecessüsünüzü, hem edebî zevkinizi tatmin edecektir.

3 üncü sahifemizde

MERAKLI BİR SERİ

ACAYİB TİPLER

Mark Twain'in hayatı

Dünya, kendi nev'inde meşhur, öyle adamlar tanımıştır ki, ömurleri, tabii insan hayatının seyrinde ve tezahürlerinde görülmemiş hususiyetlerle doludur. Belki de diğer bir tabirle- onların şöhreti sadece bu başkalıkların, bu tuhaf yaradılışların. bu acib maceraların neticesinden veya hulâsasından ibarettir.

«Cumhuriyet», beşer tecessüsünü daima üzerine toplayan bu istisnaî tiplerden mühim bir kısmının hayatını tetkik ederek, faydalı bir seri hazırlamıştır.

Silsilenin ilk yazısı olarak bugün üçüncü sahifemizde Mark Twain'in hayatını bulacaksınız. Anglo-Sakson mizah dehasını temsil eden bu büyük Amerikan muharririnin ömür kitabı; seçkin nümunelerini vermek istediğimiz acayib hayatlara benzersiz bir misal olacak kadar karakteristik safhalarla doludur.

Birkaç sözle

İngilterenin kalbine ve şahdamarına varabilmek için Mihver devletleri birçok maniaları bertaraf ettikten sonra nihayet iki büyük tabiat engeli karşısında duraladılar: Manş denizini dolduran su imparatorluğunun kalbini, İskenderiyeden garba doğru uzanan kum çölü de şahdamarını (yani Süveyşi) ani taarruzlardan koruyordu .

Almanya İtalyaya şöyle dedi:

— Su işini bana bırak. Sen kumu aşarak düşmanın şahdamarını makaslamaya çalış!

Ve iki arkadaş, insan iradesine karşı yalnız maddelerinin heybetile mukavemet eden bu tabiat unsurları önünde uzun ve yorucu bir düşünceye daldılar. Kendilerini düşmanla boğaz boğaza gelmekten alıkoyan büyük küçük bütün milletleri birer birer yendikten sonra, bir serçe kadar irade kıymeti ifade edemiyen şu kum ve su birikintileri önünde eli kolu bağlı durmaktan sinirleniyorlardı.

Su ve kum

Bununla beraber tek bir tesellileri vardı: Cansızlığın ve hareketsizliğin sembolü halinde önlerinde uzanan bu iki unsur ayni nispette düşmanları için de aşılmaz bir engel teşkil etmek lâzımdı. Onlar da karşı taraftan gelecek tehlikelere karşı ayni emniyetin rahatlığı içinde yaşıyabilirlerdi.

Afrikadaki son İngiliz muvaffakiyetleri bu kanaati şiddetle sarsmış bulunuyor. Graziani'nin yapamadığını Wewel'in başarması Mihvercilere insan iradesinin bazan tabiat unsurlarını bile müttefik kılacak bir dereceye yükselebileceğini göstermiş olsa gerektir.

N.

Gideni anarak

Bilirdim ben, bilirdim ben ki hep sâkin
Yaşarsın sen ve durgunsun ve dalgınsın,
Bilir miydim, bilir miydim ki ben lâkin
Bütün bir ömre küskünsün, bütün dünyaya dargınsın?

Ne tez yıldın bu varlıktan, acap gönlünde nen vardı
Nasıl yavrum unuttun sen ki bir suçsuz ninen vardı?

Hayatın başlamak üzreyken evlâdım nasıl bittin
Nasıl sen yanmadan söndün, nasıl sen savrulup gittin?

O üzgün kalbi bilsem hangi gökten hangi el dermiş;
Demek ben böyle söylerken senin susman mukaddermiş!

Mukaddermiş demek herşey, demek böyleymiş evlâdım
Mukaddermiş senin solman, benim ye'sim ve feryâdım...

Nedir lâkin mukaddermiş demekten son sızan mana
Emin ol anlamam oğlum, emin ol kavramam hâlâ!

Çocuklardan çocuk oldum, nasıl ezgin başım bilsen
İçim el'an sanır bir gün çıkıp mutlak gelirsin sen!

Ebetlerden uzak gittin de evlâdım (Esat) elbet
Döner bir gün diyor vehmimde hulyâlar kuran hasret.

Genişken her zaman gönlün meğer bahtın nasıl darmış
Ap-aydınken senin alnın, ne kırgın felsefen varmış!

Fakat mümkün mü hiç yerlerde kalsın kopmadık bir tel;
O yangınlar ve tûfanlar saçan yalçın ve korkunc el,

Neler sökmüş bu topraktan, ne varlıklar yıkıp yakmış
Ve âlemden neler göçmüş, ne yaşlar durmamış, akmış!

Söner binlerce, yüzbinlerce hergün bilmedik, bildik
Bütün üstünde ıssızlık, bütün altında sessizlik!

Hayâletlerle dolmuş sanki hep Ukbâ denen sergi
Kucaklaşmış yatanlar birbirinden bîhaber belki!

Veyahud kimbilir oğlum?.. Evet bilmem, evet bilmem
Gözümden yaş gelir ancak ve gönlümden taşar mâtem

Nedir maksad bu işlerden, kimindir, nerdedir kudret;
Benim yok bildiğim bir şey a yavrum bâri sen öğret.

Fakat ruhun nasıl bulsun, nasıl görsün, nasıl sezsin
Muhakkak sen de bilmezsin a nurum, sen de bilmezsin!

Karanlık şey ve hâin şey bu ta'birsiz geçen rüya
Fakat mademki sen sustun, neden ben söylerim hâlâ?!

Fazıl Ahmed AYKAÇ

Piyasa hareketleri

Meyva ihracatımız birdenbire arttı

Geçen hafta, iktısadî hareketler itibarile, bütün mana ve şümulile, her bakımdan cidden hareketli olarak geçmiştir. Tasarruf haftası münasebetile Başvekilimizin söylediği büyük ve şümullü nutuk ayni zamanda bugünün şartları içinde iktısadî bünyemizin sağlamlığının açık bir blânçosunu teşkil etti.

Şu bir hafta içinde harici ticaretimizde ihracat iki milyon lirayı pek az geçmiştir. Yalnız İstanbuldan yapılan bu ihracat geçen haftalardan az olmakla beraber istisgar edilemiyecek bir miktardır. Bu arada bilhassa meyva ve kuru yemiş ihracatımızın birdenbire ve her türlü tahminin fevkinde olarak artışını zikretmek lâzımdır. Avrupada harb vaziyeti dolayısile bu sene noelin sönük geçmesinin daima bu büyük fırsattan istifade edilerek yapılan yaş ve kuru meyva ihracatımıza mühim menfi tesiri olacağı kanaati vardı. Halbuki milletçe yapılabilen fedakârlıklar büyük olmakla beraber ferdler itiyadlarından kolay kolay sarfı nazar edemediklerinden zamanı gelince yiyecek maddelerini dahi asgarî hadde indirmiş olan memleketlerde dahi kendilerinde olmıyan maddeleri haricden tedarik etmek arzusu başladı. İşte bu hareket şu bir hafta içinde meyva müstahsil ve tacirlerimizin yüzünü çok güldürdü. Yalnız bu arada meselâ üzüm ve incirin kâfi derecede ihrac edilmediği görülüyor. Buna sebeb olarak şu nokta gösteriliyor: Üzüm ve incir ihracat birliği merkezinin İzmirde bulunuşu ve İstanbulda ihracatçı olan tacirlerin İzmire kayıdlı olmayışı. Bu mühim cihetin gözönünde tutulmasında belki de geç kalınmıştır.

Şimal memleketlerile olan ticaretimizde görülen inkişafı da bilhassa kaydetmek lâzımdır. Bu inkişaf daha ziyade bizim ihracatımız bakımından olmakta ve ehemmiyeti haiz bulunmaktadır. İsveçe, Norveçe, Finlandiyaya ehemmiyetli partiler sevkedilmediği gün yok gibidir. Bu partiler mikdar itibarile de yüklü yekûnlar teşkil etmektedir.

Yunanistana da 2000 ton arpa ihracı için lisanslar verilmiştir.

İthalât bakımından geçen hafta oldukça zengin bir varlık göstermiştir. Yeniden birçok lüzumlu maddeler gelmiştir. Bu arada 6000 otomobil lâstiğinin Basradan geçtiği, külliyetli bir kahve partisinin gelmekte olduğu, Çekoslovakyadan temin edilen iki yüz ton çividen ilk partinin yola çıktığı haberleri de piyasada iyi tesir uyandırmıştır.

Buğday beyannameleri

Piyasayı en ziyade alâkalandıran mevzulardan birini de geçen hafta içinde alınan buğday ve çavdar stokları beyannameleri ve bu iki madde ile beraber arpa, yulaf ve una azamî fiat konulması olmuştur. Beyannemeler tamamen alındığından toprak mahsulleri ofisince hafta içinde buğday mubayaatına başlanmış ve nâzım satışlar yerine yeni fiatlar üzerinden satışlar kaim olmuştur. Bunun neticesi olarak ekmek fiatlarında ehemmiyetli bir yükseliş vardır. Fakat ekmek müstehlikinin en büyük yekûnunu teşkil eden şehirli, yapılan bütün fedakârlığın istihdaf ettiği gayeyi müdrik olarak bu yeni vaziyete intibak etmiştir.

Fiatları ve ihtikârı kontrol

Fevkalâde ahvalin piyasada yapacağı tesirlerden istifadeye kalkışacaklara karşı konulmuş olan fiat murakabe ve ihtikârla mücadele sisteminde ehemmiyetli bir değişiklik yapılmış bulunuyor. Şimdiye kadar fiat murakabe komisyonları hem fiat ve kâr nisbetlerini vazedici hem de bunun kontrolunu yapıcı vazivette bulunmakta idiler. Yeni şekilde kontrol vazifesi Ticaret Vekâleti basmüfettişliğinin emri altında müfettiş, müfettiş muavini ve murakıblardan mürekkeb bir teşkilâta intikal etmistir. Bu yeni teşkilâtın gayeye vüsülde eskisinden çok farklı ve fazla muvaffakıyet temin edeceğinden şüphe edilmemektedir. Bilhassa gayritabiî fiat yükselmesine karşı bu geniş teşkilâttan faideli neticeler bekleyebiliriz. Şu arada tasarruf mevzuu ile fiat yükselmesi arasındaki münasebet ve birinin tatbikından diğerini ezecek bir netice alınması mümkün olduğuna burada işaret etmeden geçmiyelim.

Tasarruf talebi azaltıcı bir amil olacağına göre bilhassa fevkalâde ahvalde fiatların yükselmesine mâni olacağı tabiidir. O halde Türk yurdunun her gün artan iktısadî kudretine yeni şeyler ilâve etmek ve fırsatcılara meydan vermemek için tasarruf, ihtikârla en kuvvetli mücadele vasıtası ve bugünün icablarına uygun en iktısadî hareket olur.

Faik GÜNERİ

Doğru değil mi?

Tevziat haklı ve intizamlı yapılmalı!

İstanbulda zıyaları maskeleme esası tatbik edildiği sıralarda Sümer Bankın lâciverd kâğıd dağıtma yerinden perişan ve eli boş dönen bir dostumuz:

— Birader, sabahtan akşama kadar mücadele ettim, itiştim, kakıştım, kan tere battım, tekme tokat yedim, bir kilo kâğıd alamadan geri geldim, demişti.

Bizde her hangi lüzumlu bir maddenin tevziinin hak ve intizam dairesinde yapılamadığına bu hal, bariz bir misaldir. Fakat gün geçtikçe misaller taaddüd ediyor. Alâkadarların haber verdiklerine göre, dokumacılar, iplik almak için Yedikule fabrikasına başvurdukları zaman kendilerine «Kooperatife müracaat ediniz!» cevabı veriliyor, kooperatife gidiyorlar, «iplik yok!» cevabını alıyorlar. Halbuki piyasada iplik cayır cayır satılıyor, fakat paketi 7 lira yerine 12 liraya.

Keza, gene alâkadarların anlattıklarına nazaran otomobil lâstiğine ihtiyacı olan şoförler Ticaret müdürlüğüne gidiyorlar, kendilerine «acentaya müracaat ediniz!» deniliyor, acentaya müracaat ediyorlar, «Ticaret müdiriyetine gidiniz!» cevabı veriliyor.

Bu köşe kapmaca oyunu nedir? Kimlerin ipliğe ve lâstiğe ihtiyacı varsa tespit edilip bu maddeler, erbabına hak ve intizam dairesinde dağıtılsa da, sonsuz karışıklıklara ve şikâyetlere meydan verilmese, diyoruz,

Doğru değil mi?

İktısad Haftası hakkında konferans

Yerli Mallar Haftası münasebetile dün akşam Eminönü Halkevinde muallim Mediha Muzaffer Baysal tarafından bir konferans verilmiştir. Bu gün de öğleden evvel Yüksek Ticaret mektebinde, öğleden sonra İktısad Fakültesinde toplantılar yapılacaktır.

Balıkçılar buz istiyor

Balık ihracatçıları Belediyeye müracaatle kendilerine ucuz fiatla verilmekte olan buzdan fazla miktarda verilmesini istemişlerdir. Amonyak az olduğundan Belediye fazla miktarda buz istihsalinde güçlük çekmektedir. Bunun temini için hükûmete müracaat edilmiştir.

Adanada pamuk kongresine gidecek murahhaslar

Adana (Hususî) — Ankarada kânunuevvel sonlarında toplanacak olan pamuk konferansına hazırlık yapmak üzere çiftçiler birliği murahhasları Vilâyet Ziraat müdürü Nuri Avcı, Pamuk üretme çiftliği mütehassıslarile diğer müşavirlerden mürekkeb heyet toplanarak bölgemizde pamuk ziraatinin artırılması ve yeni çeşidlerin ikamesi görüşülmüş, bu meyanda bu sene havaların yağışlı gitmesinden dolayı felhan noksanlığını ikmal için Ziraat Vekâleti elinde bulunan traktörlerin bir kısmını bölgemize tahsisi, çapa ve milzer makinelerile yedek makine parçalarının temini münhasıran çiftçi emrinde olarak 3 bin ton mazut, 300 ton gaz, 200 ton benzinin şubat haftasına kadar temini ve çapa amelesinin vaktinde celbi ve amele mesaisinin tanzimi, iş bulamıyan amelelerin bakımı gibi hususlar görüşülmüştür.

Pamuk kongresine Anadoludan 3 murahhas yerine masarifi rahiyeleri kendi taraflarından verilmek üzere daha üç kişinin iştiraki Ziraat Vekâletinden rica edilmiştir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Vatan şairi Namık Kemal

Annesinin mezar taşı Afyonkarahisarda bulundu

Mezar taşındaki kitabeye nazaran Namık Kemal, 8 yaşında iken annesini kaybetmiştir

Afyonkarahisardan yazılıyor:

Afyon folkloru hakkında tetkikat ve neşriyatta bulunan lise muallimlerinden Edib Âli, Afyon Mevlevi camiinde büyük vatanperver Namık Kemalin annesinin kabir taşını bulmuş ve merhumenin metfeni de doğru olarak tespit edilmiştir.

Kemalin büyük pederi Abdüllâtif Paşa Karahisarda Muhassil (mutasarrıf, vali vekili) iken kızı Fatma Zehra Hanım, 1848 tarihinde, genc yaşında, Afyonda vefat ediyor. Bedbaht peder, biricik kızına mermer sandukalı, süslü bir mezar yaptırıyor. Afyonda 40, 50 sene evvel çıkan muhtelif büyük yangınlarla kısmen harab olan ve kime aid olduğu anlaşılmıyan kabrin taşları; on iki sene önce camilerden mezarların kaldırılması üzerine; cami bahçesinde restgele ayrı ayrı yerlere bırakılmıştı.

Şimdiye kadar, Kemalin annesinin nerede ve ne vakit öldüğü malûm olmadığından, edebiyat tarihi kitabları, ve ansiklopediler Kemalin iki yaşında öksüz kaldığını yazmakta idiler. Bu mezar taşındaki kitabeye nazaran (ölüm tarihi 1264 senei hicrî) büyük vatanperver, annesinden 2 yaşında değil, 8, 9 yaşlarında ayrılmıştır.

Gene Gedik Ahmed Paşa kütübhanesinde bulunan ve Fatma Zehra Hanıma aid kitablardan da merhumenin münevver bir Türk kadını olduğuna ve Kemalin küçüklük hatırası hakkında bazı vesikalara istinaden yeni bir tetkik yazısı hazırlayan Edib Âli, bunları Kemalin yüzüncü doğum yılında neşredecektir.

Hopa - Artvin yolu

Artvin (Hususî) — Hopa - Artvin arası otomobil postasından halk iki senedenberi müştekidir. 84 kilometre mesafede çok muntazam olan bu yolu posta otomobili bazan 12, bazan 14 saatte bir çok güçlüklerle kat ve geceyarısından sonra Artvine muvasalat ediyor. Diğer otomobil ve otobüslerle üç ve nihayet 4 saatte katolunan Hopa - Artvin yolunun posta otomobili tarafından 12, 14 saatte katedilmesi sebebini garib buluyoruz. Bu meseleye faal Münakalât Vekilimizce alâka gösterildiği takdirde Çoruh halkını sevindirmiş olacaktır.

Sivas Halkevinin faaliyeti

Sivas (Hususî) — Geçen sene olduğu gibi bu sene de Halkevi tarafından fakir ve yoksullara kömür tevzii için teşekkül eden komite faaliyete geçmiştir. Bu sene 200 ton kömür dağıtılacaktır. Mahalle mümessilleri mahallelerinde bulunan fakirlerin listelerini vermislerdir. Sipariş edilen kömürler geldikçe tevziata devam edilecektir.

Adana buğdaylarından nümune istendi

Adana (Hususî) — Ziraat Vekâletinden alınan bir tamime göre, vilâyetimiz dahilinde yetişen buğdayları hakkile temsil eden sert, yumuşak, sünter buğdayları tiplerinden İstanbul Yeşilköy Tohum Islah İstasyonu (Ekmekçilik laboratuarı) adına nümuneler gönderilmesi ve bu nümuneleri yetiştiren semtlerin adları istenmiştir. Netice tetkik edildikten sonra vilâyetimize bildirilecektir.

Valimiz dün Ankaradan geldi

Lûtfi Kırdar, devlet merkezindeki temaslarını anlatıyor

Valimiz Lûtfi Kırdar

Bir müddettenberi Ankarada bulunan Valimiz ve Belediye reisi Lûtfi Kırdar, dün Ankaradan şehrimize gelmiş ve istasyonda büyük bir kalabalık tarafından karşılanmıştır.

Valimiz, istasyonda kendisini karşılıyan muharririmizin, Ankaradaki temasları hakkında sorduğu suallere, cevaben demiştir ki:

«— Ankarada İstanbul vilâyet ve şehir işlerine aid muhtelif işler üzerinde alâkadar yüksek makamlarla temaslarda bulundum. Şimdiye kadar Belediyeden başka dairelere geçen memurlar Belediyedeki hizmetlerini tekaüdlük müddetine dahil ettiremiyorlar ve başka devlet dairelerinden Belediyeye gelen memurlar da tekaüdlük haklarını kaybetmekte idiler. Bundan sonra bu gibi nakillerde tekaüdlük hakkı aynen devlet daireleri arasındaki nakiller gibi mahfuz kalacaktır. Bu hususta Dahiliye Vekâletince bir kanun projesi hazırlanmaktadır. İstanbul tramvaylarının yedek aksamı ve otobüsler için serbest döviz temin olunmuştur. Bunların Amerikadan getirtilmesi takarrür etmiştir. Tünel ve İtfaiye levazimatı için de ayni şekilden istifade edilecektir.

Yıldızla Harbiye arkasındaki boş tanların yeşil saha haline getirilmek üzere Belediyeye terki takarrür etmiştir.

Ankarada benzin ve taksiler üzerinde bir karar alınmış değildir. Bu mevanda pasif korunma tecrübeleri üzerinde de temasta bulunmuş değilim.

Maçkadaki eski İtalyan elçiliği binasının alınması takarrür etmiştir. Burayı bir mekteb veya Konservatuar haline getireceğiz.

Vekâletten sorulan sual üzerine benzin tahdidatının verdiği neticeyi etrafile tetkik edeceğiz, bunu derhal bildireceğiz.»

Yangın başlangıcı

Galatada Okçumusa caddesinde 55 numaralı Palas apartımanının 2 numaralı dairesinin soba bacası tutuşmuştur.

Vaktinde yetişen İtfaiye, ateşi süratle söndürmüştür.

Yurddaş!

Altın rüyasından acı surette uyanacaksın.

Altın fiatları düşünce, başını taştan taşa vuracaksın.

Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu

Sarhoş kadının yaptığı rezalet

Bir berber dükkânının camlarını hurdehaş etti

Hidayet, mahkemede, bu işi «aşka geldiği için» yaptığını söylüyor

Sarhoşluktan müteaddid sabıkaları olan Receb kızı Hidayet dün de sarhoşluk neticesi işlediği suçtan Adliyeye getirilmiştir.

Hidayet, evvelki akşam adamakıllı sarhoş olduktan sonra Aksarayda berberlik yapan İsmailin dükkânına musallat olmuştur. İsmail, iş esnasında dükkânına gelen ve kendini taciz eden bu sarhoş kadını evvelâ güzellikle dükkânından uzaklaştırmak istemiştir. Fakat Hidayet, berberin ısrarlarına rağmen dükkândan çıkmamıştır. Nihayet İsmail, Hidayeti güzellikle başından savamıyacağını anlayınca kolundan tutarak dükkândan çıkarmıştır. Bu vaziyete hiddetlenen Hidayet, bir an içinde dükkânının camlarını tamamen kırmıştır. Polis, sarhoşu yakalamış ve bu suretle Hidayet dün bir defa daha sarhoşluk yüzünden Adliyeye getirilmiştir.

Sultanahmed birinci sulh cezada yapılan sorgu esnasında hâkimin ne için camları kırdın sualine cevaben:

«— Aşka geldim de ondan. Ben sarhoş olunca bir şeyler kırmak isterim. Bu sefer de İsmailin camları önüme geldi. Ne yapayım, cezama razıyım» demiştir.

Sorguyu müteakib hâkim, sarhoşluktan müteaddid sabıkaları olan Hidayetin tevkifine karar vermiştir.

Çakı ile yaraladı

Yedikulede Muradreis mahallesinde Hikmet sokağında oturan Karabetle, Norik arasında bir tepsi yüzünden kavga çıkmış, Norik Karabeti çakı ile yaralamıştır. Hâdiseyi müteakib Norik yakalanmış, Karabet tedavi altına alınmıştır.

Otomobil çarptı

Maçkadan Beşiktaşa giden 575 numaralı şoför Gabriyelin idaresindeki otomobil, caddenin karşı tarafına geçmek istiyen Luka isminde bir gence çarparak başından yaralanmasına sebebiyet vermiştir. Kazayı müteakib Luka Şişli hastanesine kaldırılmış, şoför yakalanmıştır.

Eski eserler dergisi

Maarif Vekâleti eski eserlere aid bir dergi çıkarmak üzere hazırlıklara başlamıştır. Üniversite ve yüksek mekteb profesörlerile memleketimizin tanınmış ilim adamlarının etüdleri bu dergide toplanacaktır.

İki ev çöktü

Dün şehrimizde iki ev çökmüş, fakat insanca bir zayiat olmamıştır.

Evlerden biri Beylerbeyinde Abdullahağa mahallesinde İzbemeydan sokağında Bayan Serfile aid iki katlı ahşab binadır. Bina sabahın altısında çökmüş, içindekiler kendilerini kurtarmışlardır.

İkinci bina, Üsküdarda İnkılâb mahallesinde Saniye aid iki numaralı evdir. Bu binanın arka çatısı çökmüştür.

Her iki binanın da gelip geçiciler için her hangi bir tehlike ihdas etmemeleri için icab eden tertibat alınmıştır.

HEM NALINA MIHINA

Modası geçmiş sürpriz!

Führer'in, Alman ordularının muzaffer başkumandanından ziyade Haydelberg Üniversitesi içtimaiyat profesörünün lisanına yakışan son nutkunda, İngilterenin uğrayacağı, hatta uğramağa başladığı sürpriz bir de denizaltı harbi olsa gerektir.

Halbuki denizaltı silâhı, sürpriz olmak mahiyetini, 1917 yılı içinde kaybetmiştir. Almanya, İngiltereyi tazyik için, hava silâhı gibi, denizaltı silâhından da azami derecede istifade etmeğe çalışmaktadır ve daha da çalışacaktır. Lordlar Kamarasında cereyan eden müzakere denizaltı harbi vaziyetini, kâfi derecede aydınlatmaktadır. Bazı mülâhazalara ve isteklere hükûmet namına cevab veren Lord Templemote şunları söylemiştir:

«— Fransanın yıkılmasından sonra gemi kaybımızın çok ciddi olduğunu kimse inkâr edemez. Bununla beraber bugünkü vaziyeti 1917 de Almanların denizaltı harbini en ziyade şiddetlendirdikleri zamanla mukayese etmek mubalâğalı olur. Hakikatte son altı ay içinde yalnız bir ayın zayiatı yekûnu 1917 senesinin vasatî aylık zayiatından fazladır.

Teşrinisani ayındaki kaybımız üç evvelki aydan hissedilir derecede az ve teşrinievvelkinden 100 bin ton daha noksandır. Bugün ticaret filomuzun müdafaa şartları 1917 senesine nazaran hiç şüphesiz daha fenadır. Çünkü düşman halen Fransadaki üslere de sahib bulunmaktadır. Bundan başka İngiliz donanması 1917 yılına kıyasla daha az destroyere malik bulunmakta, ayni zamanda Irlanda üslerinden de istifade edememektedir. Bunlara hava hücumları tehlikesini de ilâve etmek lâzımdır.»

Lord, bundan sonra, Başvekil Çörçil'in, bu işle bizzat meşgul oduğunu söyledikten sonra, vaziyetten memnun olmak lâzım geldiğini söylemiş ve sözünü şöyle bitirmiştir:

«— Maddi membalarımızın tezayüdünü nazarı itibara alarak İngiliz bahriyesile hava kuvvetlerinin deniz ticaretimizi tehdid eden tehlikeyi önleyerek bertaraf edeceklerinden emin olabiliriz.»

Denizaltı harbi, yukarıda da söylediğimiz gibi, sürpriz mahiyetini kaybetmiştir. Almanlar, daha fazla miktarda gemi ile işe başladıkları zaman, İngilizler de, gerek büyük Britanya ve Avustralya, Kanada dominyonları, gerekse Amerika tezgâhlarının yardımile denizaltı harbine mukabele edecek vasıtaları pek çok artırmış olacaklardır. Bugünkü dinleme cihazları sayesinde, denizaltı gemilerini bilhassa açık ve derin denizlerde yakalamak çok kolaylaşmıştır. Denizaltı gemisi, denizin dibine oturup bütün motörlerini durdurmadıkça makinelerinin gürültüsü duyulmakta ve geminin mevkii tespit edilebilmektedir. Enginlerin derinliklerinde, denizaltı gemisinin dibe oturmasına imkân yoktur. Çünkü buralarda deniz bir denizaltı gemisinin inebileceğinden çok derindir. Dibe oturmak imkânı olmayınca denizaltı gemisi, denizin içinde durabilmek için makinelerini çalıştırmak mecburiyetindedir. O vakit, takib gemilerinin dinleme cihazları, denizaltının mevcudiyetinden haberdar olarak mevkiini tespit edebilirler. Bundan sonra, iş o mıntakayı bombalamaktan ibaret kalır.

Böylece mesele, denizaltı takib gemilerini çoğaltmağa dayanmaktadır. Bu bakımdan İngilterenin elindeki imkânlar ise büyüktür. Yeni sistem, seri takib motörbotları, muhribler ve bu işe tahsis edilen tayyareler, gittikçe çoğalmaktadır. Bunların inşası denizaltı yapmaktan daha kolay olduğu için, mücadelenin İngilizlerin lehinde neticelenceğini tahmin etmek yanlış olmaz.

Artvinde odun ve kömür buhranı

Artvin (Hususî) — Orman teşkilâtı kanununun mevkii mer'iyete vaz'ından evvel Artvinde odunun yükü kırk kuruşa, kömürün kilosu yüz paraya satılmakta idi. Bilâhare hem devlet ormanlarının korunması, hem de halkın kömür ve odun ihtiyacının temini gayesile ihdas olunan orman reviri-nin teessüsü tarihindenberi Artvinde odun ve kömür bulmak imkânsız bir hale gelmiştir.

Bunun sebebi; Orman idaresinin ormanlarda kestirip istif ettirdiği odunları, benzinin normal fiatını muhafaza ettiği yaz mevsiminde şehre nakletmemesinden ve şimdi de benzin buhranı dolayısile nakliye ücretinin pek pahalıya mal olmasından ve bu işle meşgul olan odunculara da baltalık vermemesinden neşet etmektedir.

Bir kaç gün arandıktan sonra tesadüfen bulunabilen bir merkeb yükü odunu ancak iltimasla seksen kuruşa temin etmek kabil oluyor.

Memaliki barideden madud olup orman ortasında ve iki orman idaresinin müctemi bulunduğu bir memlekette ve soğukların başladığı bir sırada formalite sebebile fakir halkın mahrukat sıkıntısı çekmelerine hükûmetimizin kail olmıyacağı ve buna bir hal çaresi bulacağı şüphesizdir.

Küçük hikâye

Deli Mehmedin efsanesi

Leman Ahıskal

Deli Mehmedin tok sesi vardı:

— Onu öldürdünüz, bana sen kıydın diyorlar. Onu boğazladınız, bana sen cellâdsın diyorlar. Tanrım diledi, ben yaptım.

***

Rüzgâr ıslık çalıyor. Hava çok soğuk. Dışarıda kar yağmıyor ama, karşı sırtların ardına düşmese bu kadar soğuk olmazdı, diyorlar.

Yolda çıkan fırtınadan ürkerek arkadaşımla beraber köy muallimi-nin odasına sığındık. Duvara oyulu ocakta yanan kütüklerin alevine yan vermiş oturuyoruz. Yol arkadaşıma bakıyorum. Bağdaş kurduğu kuzu postunun beyaz kıvırcık tüylerini parmaklarına sarıp, büke-rek oyalanıyor. O da benim gibi bir gizli sevincle meydanda olan üzüntünün aykırı duygularına muhakkak ki kapılmış. Mecburî durağımız olan bu köy mektebinin sıcak odası her halde karlı ve soğuk dağ yollarından çok daha rahattı.

Yemekten kalkmış, kahvelerimizi henüz içmeğe başlamıştık. Mektebin taşlık kapısı alışık ellerin yordamile açıldı. Çarık sesleri taşlıkta yayıldı, dolaştı. Perde asılı kapı aralığından kamçılaşmış soğuk, oduya saldırdı. Biraz sonra birbiri ardınca ve önden arkaya doğru yaşları azalan, yüzlerindeki çizgileri genc -lesen altı ihtiyar girdi. Selâmlaştık. Birer köşeye oturdular. Köy muallimi bizleri tanıttı:

— Misafirlerimiz de muallim. Yolları fırtınaya çatınca bize konakladılar. Hava uygun düşerse köy lerine varacaklar, dedi.

Köy ağaları misafirliğimizden memnundular. Sağdan soldan konuşmağa başladığımız bir sırada ev sahibi olan muallim birdenbire doğruldu:

— Ağalar, bizim Deli Mehmedi unuttuk. Acaba şimdi nerededir?

Ağaların en yaşlısı, Deli Mehmedi unutmamış olduklarını anlatmak istedi:

— Köy odasından birlikte çıkmıştık hocam. Ama, o Çınardibinde kaldı. Fazla zorlamadık. Rahatsızlık olur belki diye düşünmüştük. Hem bilirsin ki, Mehmed Ağamız böyle şeylere düşünüşünde yer verir.

Köy muallimi kısa bir dalıştan sonra hemen kapı ağzında bağdaş kurmuş olan en genc ihtiyara yumuşak ahengile seslendi:

— Yorulacaksın ama Murtaza Onbaşı, şu Deli Mehmedi çağırır mısın? Misafirlerimize tanıtalım. Sohbetinden faydalanalım.

Murtaza Onbaşı çarıklarını koltuğuna sıkıştırarak kapı aralığından sıyrıldı. Köy muallimi yanıma sokulmuştu:

— Deli Mehmed, dedi. Köyümüzün meczubdur. Yıllarca önce hastalanmıştır. Bir çok güzel efsaneleri vardır. Canı isterse anlatır. Dilerse konuşur. Yalnız onu söyletmesini bilmek lâzımdır. Bunu da köy ağaları iyi becerirler.

Bu sırada sokak kapısı açılarak kapandı. Odanın kapı perdesi aralandı. İçeriye eni, boyu kapının çerçevesine sığmıyan, göğsü yarı yarıya çıplak bir vücud girdi. Sağ elini kıllı göğsünün üzerine götürerek bir kaya parçası gibi dik duran gövdesini büktü. Derinlerden gelen bir sesle:

— Safa getirdiniz, yolcular.

Dedi. Ocaktan uzağa geçerek oturdu. İhtiyarlardan birinin yerden kaydırdığı iri gümüş tütün tabakası önüne kadar gitti. Aldı. Bir sigara sardı. Cebinden çıkardığı kara taş parçasile pamuk fitili sol elile tutarak sağ eline çelik parçasını aldı. Kara taşa çarptı. Taş kıvılcımlandı, fitil tutuştu. Fakat bir kaç kıvılcımı Mehmedin göğsüne sıçradı. Ağalardan biri:

— Ne o Mehmed Ağam, bağrın mı yandı? dedi. Yan gözle de köy muallimine baktı.

Deli Mehmed gür kaşlı, kıvırcık kirpikli gözlerini kaldırdı. Bakışları buğulanıvermişti. Çakmağı bir taraf-a sigarayı öte tarafa bıraktı. Odayı gözlerile dolaştı. Kuvvetlice iç çekti. Tok sesle başladı:

— Onu öldürdüler, bana sen kıydın diyorlar.

Sesi hıçkırıklaştı. Bütün hey-betile titremeğe başladı. Yumrukla-rını sıkarak tavana doğru kaldırdı:

— Böyle olmasını Tanrım diledi!

Sustu. Etrafımdakilere baktım. Hepsi vecde gelmiş. Deli Mehmedi kitabı mukaddes gibi dinliyorlardı.

Köy muallimi kulağıma fısıldadı:

— Dinle bu efsaneyi. Bağrı yanık Mehmedin hikâyesini dinle.

Deli Mehmed de anlatmağa başlamıştı. Sesi toktu. Ahenkliydi. Ve tam erkekti.

— Her taraf bu gece kadar karanlık. Gök gene bu kadar ışıksız. Rüzgâr böyle dondurucu idi. Dağlarda uyuyan çakalların seslerinden başka çıt bile yoktu. Kakveden eve dönüyordum. Pencerenin karanlık oluşu karımın henüz komşudan dönmemiş olduğuna işaretti. Benim yalnızken kuduracağımı bilmiyormuş gibi gene geç kalmıştı. Tam evin köşesine varacağım sırada yan sokaktan karım çıktı. Eve doğru koşuyordu. Arkasında da o şehirli züppe vardı. Bir yabancı erkek ve karım. İşte beni deli edecek en büyük sebeb. Arkasından fırladım. Kapı ağzında paçama dalacak köpeği tekmeliyerek bir yana attım. Duvarda asılı duran çifteyi kapacağım sırada bileğime bir el yapıştı. Dönüp baktım, karımdı. Gözleri bir yıldız kadar ışıltılı, sokuluşu tilki kadar kurnazdı.

«Neye böyle hırçınsın Mehmedim» diye de yalvarıyordu. Saçlarını bileklerime doladım. Kudurmuşum artık. Suçlu kadınımı yerlerde sürüyerek karşı yamaclara çıkardım. Üstünü, başını parçaladım, didikledim.

«Haydi Tanrıya yalvar, günahlarını affetsin» dedim.

Ağlayarak yalvardı. Yerlerde sürünerek merhamet dilendi. Tanyeri ağarıncıya kadar izin verdim. İlk kuş uyanmadan koynumdan bıcağı çıkardım. Göğsünü parçaladım. Yüreğim alevlenmişti. Onu tutuşturan yüreği çekip çıkardım. Bir alev parçası kadar sıcaktı. Sonra bir kaya üzerine oturarak didikledim. Bayırlardan asabi savurdum. Sonra beni tutup bağlamışlar. Uzun uzun yalvarmışım

— Onu öldürdünüz, bana sen kıydın diyorlar. Onu boğazladınız, bana sen cellâdsın diyorlar. Tanrım istedi, ben yaptım., diye.

***

Susmuştu. Yanıma sokulan köy muallimi:

— Bu, Deli Mehmedin efsanesidir. Mehmed ne evlenmiş, ne de bu vak'a olmuştur. Yalnız gençliğinde bu köyün en dilberini sevmiş. Bu kız bir şehirli gencle evlenip gidince çok üzülmüş. Üç gün sonra da Mehmedi dağlarda haykırarak dolaşırken tutmuşlar. Etrafına saldırmasın diye de bağlamışlar. Bu hasretin acısını hâlâ unutamamış. Durur, durur anlatır, bahtına lânet eder bu gönül hastası, dedi.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyanından mes'uliyet kabul olunmaz.

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Laval gitti, Flanden geldi

Naval, şimdiki Fransanın hem Hariciye Nazırı, hem Fransanın şefi Mareşal Peten'in icabında yerine geçecek olan halefi idi. Yani ihtiyar Mareşal tarafından kurulan rejimin ve tutulan siyasetin istikrarını temine memurdu. Fakat Mareşal Peten bu derece güvendiği adamı, dün, ansızın azletti ve Hariciye Nazırlığından attığı gibi ileride kendisine halef olmaktan da mahrum etti. Yerine de, yalnız Hariciye Nazırlığına Flanden'i tayin etmiş olduğunu bildirdi.

Vaziyeti anlamak için Mareşal Petenden başlamak icab eder. Peten, katolik muhafazakârlığını temsil eder ve bu yüzden liberal demokrasiyi disiplin noksanlığına, çalışma iradesinin gevşekliğine, milli tesanüd hissinin zâfına sebeb olmakla itham eder. Fakat katolik muhafazakârlık yüzünden, Hitler'e Mussolini'yi değil, belki katolikliğe dayanan otoriter devletler vücude getirmeğe çalışan Avusturyalı Dolfüs ve Portekiz Başvekili Salazar'ı kendine örnek sayar.

Laval:

Düne kadar onun en belli başlı adamı Laval'di. Bu adam Fransanın siyasî hayatına bir komünist olarak girmiş, daha sonra mevkiini değiştire değiştire saga dönmüş, İtalyan dostluğu, İngiliz düşmanlığı taraftarı olarak tanınmış bir şahsiyettir. Onun telâkkisine göre Fransanın istikbali, İtalya ve Almanya ile anlaşmak sayesinde kurtulabilir. Laval, dinamik ve samimi bir şahsiyet sahibi olmadığı, Fransa içinde de sevilmediği ve taraftar kazanamadığı için günün birinde Fransanın şefi olması beklenmiyordu. Hatta Mareşal Peten'in onu kendi yerine geçecek halef olarak göstermesine rağmen Laval'in bu makamı doldurabilmesi çok şüpheli görünmekte idi.

Mareşal Peten ile Laval'in üzerlerine aldıkları iş, Fransanın tarihte uğradığı en büyük hezimeti tasfiye etmek ve bu tasfiyeyi Almanya ile işbirliği esası dahilinde başarmaktı. Çünkü ancak bu sayede milyonlarca muhaciri yerleştirmeğe, açlık ve kıtlıktan korunmak için toprağa dönmeğe, fabrikaları açmağa, demiryollarını yeniden işletmeğe, memleketi işgal edilen ve edilmiyen iki kısım olmaktan kurtarmağa, bilhassa memleketi Almanya tarafından büsbütün sömürülmekten alıkoymağa imkân bulacaklarını tahmin ediyorlardı.

Almanya ile işbirliği:

Laval'in Alman ricalile temasları, Peten'in Hitler'le mülâkatı bu işbirliğine bir şekil ve ameli bir mahiyet vermeyi istihdaf ediyordu. Fakat bu şekil bir türlü bulunamadı. Kâh Fransanın İngiltereye karşı Almanya ile işbirliği yapacağı söyleniyor, kâh işbirliğinin bu dereceye vardırılmasının Fransız halkı tarafından kabul edilmiyeceği, yahud Fransız hükümetinin buna razı olmıyacağı iddia olunuyor, velhasıl kararlaştırılan işbirliğine bir şekil veya ameli mahiyet verilemiyordu. Laval'in bu işbirliğini azamî dereceye vardırarak, hatta Fransayı sabık müttefiki olan İngiltereye karşı harbe sevkederek Fransa-Almanya anlaşmasını temin etmek istediği malûmdu. Onun bu işi halletmek için Berline davet olunduğu bile ilân olunmuştu. Fakat Laval'in tam Berline gitmek üzere hazırlandığı sırada, Mareşal Peten'in, Laval tarafından takib olunan siyasetten hoşnud olmadığı ve bu yüzden onu Berline göndermek istemediği anlaşıldı.

Mareşalın, Laval'e karşı başgösteren itimadsızlığını takviye eden bir çok amiller vardı. Bunların en mühimmi mihvere karşı gösterilen mukavemetin günden güne kuvvetlenmekte olması idi. Fransa imparatorluğu bütünlüğünü muhafaza etmekte ve teslimiyet göstermek istememekte idi. İngiltere, dayanıyor ve İngiliz mukavemeti gün geçtikçe taarruzi bir mahiyet alıyordu.

Flânden:

Fakat Laval'in yerine geçen Flanden'in selefinden farkı ne? O da öteki gibi faşist veçheli değil mi? Münih anlaşmaları üzerine Hitler'i tebrik etmekle nazizm lehtarı olduğunu göstermemiş miydi? Bunların hepsi de doğrudur ve Flanden'in lehinde söylenen biricik söz onun nazizm lehtarı olmakla beraber selefi derecesinde İtalyan muhibbi olmadığıdır. Bununla beraber Laval'in sukutu bir mukaddeme sayılırsa, Fransanın kendini bulması için müteaddid merhaleleri aşacağını da takdir etmek icab eder. Belki Flanden bu merhalelerin birincisidir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Bursa ovasında gene dereler taştı

Simav çayının yükselmesi üzerine bazı köyler su altında kaldı

Bursa 15 (a.a.) — Son günlerde yağan yağmurlardan Mustafakemalpaşa kasabasından geçen Simav çayı ile Karacabey ovasından alan Hanife deresi gene birer gedik açarak bazı yerleri istilâ etmeğe başlamıştır.

Valimiz, yanında jandarma alay kumandanı olduğu halde suların istilâsına uğrayan sahada tetkiklerde bulunmakta ve icab eden tedbirleri almaktadır.

Simav çayının seviyesi bir metre 20 santim yükselmiştir. Kasaba içindeki gediklerden birini aşan sular bir mahalleyi istilâ etmeğe başladığından bazı evler tahliye edilmiştir. İnsanca zayiat yoktur.

Hanife deresi de Çeltikçiler köyündeki Haydar geçidinden bir gedik açmış olduğundan Durumbey köyünü sular istilâ eylemiştir.

Ege mıntakasında

İzmir 15 (a.a.) — Son fırtına ve yağmurlar yüzünden Torbalı, Tire ve Bayındır kazaları arazilerinin bir kısmı sular altında kalmıştır.

Tireden alınan bir habere göre kazaya yağmurla beraber fındık büyüklüğünde dolu da düşmüştür.

Baltık bölgesinde askerî tedbirler

Yeni teşkil edilen mıntakanın konferansında dikkate şayan nutuklar söylendi

Moskova 15 (a.a.) «Reuter» — Leningrad ve Baltık parti konferanslarında dün söz alan hatibler, bölgelerinin Sovyetler Birliğini müdafaa eden hududda bulunmaları dolayısile olan ehemmiyetini tebarüz ettirmişlerdir.

Riga'da hava kuvvetlerinin eski kumandanı General Lokstinof şöyle demiştir:

« Yeni ihdas edilen bir askerî bölgede çalışıyoruz. (Bu bölge Letonya, Estonya ve Litvanyayı ihtiva etmektedir.) Bölge harekât ve sevkulceyş bakımından büyük bir ehemmiyeti haizdir ve Sovyetler birliğinin batı hududlarının himayesine memurdur.»

Leningrad askeri bölgesinin konferansında Mareşal Budiyenni de hazır bulunmuştur.

Rostof'ta hava akını tecrübesi

Moskova 15 (a.a.) — Don nehri üzerinde bulunan ve en mühim demiryolu merkezlerinden biri olan Rostov şehrinde dün bir hava akını tecrübesi esnasında bir alarm işareti verilmiştir. 90 dakika süren alarm esnasında halk evlerde ve kapı çerçeveleri arasında barınmıştır.

Birkaç gün devam eden bu tecrübeler cuma günü başlamıştır. Kiev ve Bakû'dan sonra Rostov, cenub mıntakasının alarm tecrübeleri yapan üçüncü şehridir.

Bir İngiliz vapuru torpillendi

Nevyork 15 (a.a.) — Furness Withy vapur kumpanyası İngiliz Western Prince vapurunun yolcuları meyanında Kanada Mühimmat Nazırı Hove'nin de bulunduğunu bildirmektedir.

Mackay radyosunun bildirdiğine göre bu gemi telsizle, İrlanda sahillerinin batı şimalinde karaya 100 mil mesafede torpillendiğini bildirmiştir. Western Prince vapuru 10.926 ton hacmindedir.

Köylüye tohumluk

İzmir 15 (a.a.) — Ziraat Bankası tarafından mülhakat çiftçilerine simdiye kadar yarım milyon kilo tohumluk buğday tevzi edilmiştir. Tevziata devam edilmektedir.

Parti kongreleri

Ankara 15 (a.a.) — Bu gün aldığımız telgraflar, Ordu, Antalya ve Kütahya merkez kazaları Cumhuriyet Halk Partisi kongreleri toplanarak ruznamelerinde bulunan madeler üzerinde müzakerelerde bulunmuslar ve idare heyetlerini seçmislerdir.

Bu toplantılarda Partililer mubitlerini alâkadar eden mevzular üzerinde ve samimi bir hava içinde görüsmüsler ve büyüklerimize karsı duydukları sevgi ve saygıyı teyid eylemislerdir.

Fakir talebelere yardım

Adana (Hususi) — Milli mensucat fabrikası okulu talebe himaye heyeti fakir, yoksul ve asker çocuklarından 30 talebeye her gün sıcak yemek vermeğe başlamıştır. Bu fakir yavrulara sabahları corba. öğle yemeklerinde iki porsiyon sıcak yemek ve tatlı verilmektedir.

İngiltereye kredi temin ediliyor

Amerika limanlarındaki bitaraf gemilerin de İngiltereye verilmesi muhtemel

Prestonsburg «Kentucky» 15 (a.a.) — Meclis harbiye komisyonu reisi May kongrenin gelecek celsesinde Johnson kanununun ilgasını taleb eden bir kanun lâyihası tevdi edecektir.

May, bu lâyihanın hükûmet tarafından doğrudan doğruya ikrazda bulunulmasını teklif etmiyeceğini, sadece yalnız İngiltereye değil, Amerikanın dostu olan bütün memleketlere de yardım etmek isteyenler için zemin hazırlayacağını bildirmiştir.

Malûmdur ki, Johnson kanunu Amerikaya borclarını vermemiş olan devletlere ikrazatta bulunulmasını menetmektedir.

Vaşington 15 (a.a.) — İngilterenin ticaret vapuruna olan ihtiyacı gözönünde tutulmaktadır. İyi haber alan mahfillerin bildirdiklerine göre, bitaraf veya işgal altında olan devletlere aid olup Amerikan limanlarında bulunan birçok vapurların kanuna uygun olarak İngiltereye teslim edilip edilmiyeceği meselesi tetkik edilmektedir. Bu gemilerin en mühim grupunu Amerikn limanlarında bulunan 70 Danimarka vapurundan müteşekkil bir grup teşkil etmektedir.

Bunlardan maada Amerikan limanlarında muattal kalmış olan en az 12 Fransız, 8 Norveç ve 24 İtalyan vapuru mevcud bulunmaktadır.

Rumanyada komünist namı altında Yahudiler toplanıyor

Bükreş 15 (a.a.) — Bir tebliğ, Rumanyada birçok komünistlerin tevkif edildiğini bildirmektedir. Radantzi'de 47 kişi tevkif edildiği gibi Siniu, Bucerva, Jassi ve bir köyde de birçok komünistler tevkif edilmiştir.

Tebliğde, bu komünistlerden ekserisinin âmme nizamına muhalif matbualar tevziine teşebbüs eden Yahudiler olduğu ilâve edilmektedir.

Tancanın işgaline dair tebliğ

Madrid 15 (a.a.) — Tanca'nın İspanyol Fasına ilhakı hakkındaki resmi tebliğ aşağıdadır:

«Tanca'daki siyasî rejimin İspanyol Fasının idaresine aid kanuna tâbi bulunduğuna dair olan 23 teşrinisani tarihli kanun mucibince, İspanyol fevkalâde komiserliği Tanca'da polis, sıhhat, nafia hizmetleri ve umumiyet itibarile şimdiye kadar beynelmilel komisyona aid bulunan bütün hizmetleri uhdesine almıştır.»

Adanada et fiatları

Adana (Hususi) — Belediye Daimî Encümeni, kasabların kırk beş kuruş istemesine rağmen iki kuruş zammile koyun etinin kilosunu kırk yedi kuruşa çıkarmıştır. Vaziyetten anlaşıldığına göre, gene kasablar bu zamdan memnun değillerdir Çünkü et bol miktarda dükkânlarda göze çarpmıyor ve kasabaların yüzü de gülmüyor

Acayib Tipler

MARK TWAIN

Yazan: **H. Varoğlu**

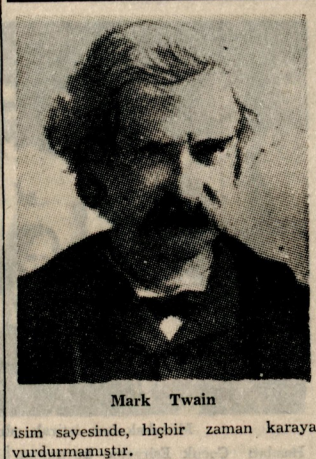

Mark Twain

Yirmi kadar kulübe, birkaç sundurma ve ahır, döşeme tahtalarının altındaki boşlukta ayin zamanında bile, köpeklerle domuzların dalaştığı ohşap bir kilise. Kulübelerde, zenci köleler dahil olmak üzere, yüz kadar nüfus. Hepsi de paradan yana biribirinden züğürd, ümidden yana biribirinden zengin. İşte, Amerikanın yetiştirdiği en büyük mizah üstadı Mark Twain, 30 İkinciteşrin 1835 de dünyaya geldiği zaman, gözleri, o zamanki Floridanın bu manzarasını gördü.

Mark Twain, daha doğrusu, asıl ismile Samuel Clemens, ömrü oldukça, garib bir maceranın birinden ötekine geçmesi mukadder, sayısı nisbeten az insanlardandır. Hayatını tetkik edince görüyoruz ki, fıtrî istidadlarına inzimam eden muhitinin garabeti, onun maceraperestliğini beslemekle kalmamış, maceraların verdiği ilham, fıtri garabetini artırmış; bunu, hem eserlerinde, hem hayatının muhtelif sahalarında göstermesine vesile vermiştir.

Sam, o kulübeler, köpekler, domuzlar ve zenciler diyarında doğduğu zaman, babası, bakkallıkla hükûmet memurluğunu nefsinde cemeden; Amerika sularında gemi işletme projesinin birini bırakıp birine saplanan, kesesi fakir, hulyası gani, bir garib adammış. Sonraları, sudan servet sahibi olmak hulyaları, birer birer suya düşünce, sayısı yarım düzineye yaklasan çocuklarını peşine takınca, Floridadan Misuri eyaletine göçetmiş.

Babası öldüğü zaman, Sam, on iki yaşında idi. Hayatını kazanmak mecburiyeti, çocuğu, kendisinden on yaş büyük olan erkek kardeşi Orion un idare ettiği bir gazetede matbaa çırağı olmak zaruretinde bıraktı. On altı yaşına girdiği zaman da, kardeşinin bir müddettenberi satın almış bulunduğu ayni gazetede, ilk kalem tercübelerine başladı.

Uzun seneler, Amerika halkını, hatta bütün dünyada yüz binlerce okuyucuyu, ince nükteleri, seyyal mizahı, acı tenkidle zehirli istihzayı mezcederek yarattığı, nev'i şahsına münhasır dokunaklı üslûbile kâh güldüren, kâh düşündüren müstakbel Mark Twain, yazı âlemine attığı ilk adımda, garabetini göstermek fırsatını bulmuştu.

Sam, yazıcılıkta, birdenbire büyük bir istidad gösterdi. Yaşından ve başından umulmıyan bu kabiliyeti sayesinde büyük kardeşinin son derece teveccühünü ve itimadını kazandı. Bir gün, Orion, mühim bir iş için, kısa bir zaman, gazeteşinin başından ayrılmak zaruretinde kaldı ve işlerin idaresini Sam'a bıraktı.

Müdür vekili Sam, derhal kolları sıvadı ve üstüste çanı devirmeğe başladı. İlk marifeti, meydanı boş bulduğu o sıra, sevdiği kıza ithaf ettiği şiirleri, sütun sütun gazeteye geçirmek olmuştu. Bu kadarla da kalmadı, memlekette ağızdan ağıza dolşan ne kadar dedikodu varsa, hepsini, havadis makamında sahifelere doldurdu. Orion, işlerini bitirip gazetesinin basına döndüğü zaman, rezalet ayyuka çıkmıştı. Bizim müdür vekilinin, kardeşine vekâlet ettiği müddet zarfındaki faaliyetinin semeresi, uzun bir zaman için yazı yazmaktan affedilmek oldu. Yüzde doksanını hakiki hayatın, bizzat yaşadığı maceraların ilhamile yazdığı hikâyelerinden bir tanesinde, «Bir ziraat gazetesine nasıl müdür oldum» isimli hikâyede, Mark Twain, muharrirlik hayatındaki bu ilk sukutu hayalini, çok zevkli bir lisanla anlatır.

Gazetecilikte dikiş tutturamıyan Sam, oradan, bir sıçrayışta soluğu macera ortasında aldı. Yaradılışı icabı mıdır, yoksa babasının, zenginliği nisbetinde kof hulyalarile beslenen çocuk kafasında birikmiş hatıraların mütemadi depreşmesinden midir, nedense, Sam'da, denizciliğe karşı, umman kadar engin bir iştiyak vardı. Kâğıdların ak sinesini kara satırlarla doldurmak işinde yaya kalınca, denizlerin maviliğine beyaz köpükler işleyen bir teknenin mukaddeératına bağlanmak hevesine kapıldı.

Mark Twain adı bile Sam'ın gemicilik hayatından kalma bir hatıradır. Misisipi nehrinin, kâh koca koca kütükler sürükleyen, kâh cümudiyeler kadar iri buz parçaları yuvarlayan bulanık sularında, iskandile bakan tayfa, sığ yerlerden geçerken, suyun derinliğini Mark Three «üç kulaç!», Mark Twain «iki kulaç!» diye yüksek sesle haber verdikçe, bu sesler, Sam'ın kulağında, bir selâmet müjdesi kadar ümid verici akisler bırakırdı ve Mark Twain, edebiyat okyanusunun dalgalı sığlıklarında dolaşırken, gemisini, bu isim sayesinde, hiçbir zaman karaya vurdurmamıştır.

***

1860 senesinde dahili harb başladığı zaman, herkes gibi, o da asker olmuştu. Fakat öyle bir çeteye tesadüf etti ki, garabette emsali bulunmaz. Çete efradı, kendilerine kumanda edecek subayları, kendileri seçiyordu. Okumuş, yazmış bir adam olduğu için, onu yarsubay yaptılar. Sonra, birer birer öteki subaylar intihab edildi ve kumanda heyeti böylece teşekkül ettikten sonra, sıra, efradı saymağa gelince, bir de baktılar ki ortada nefer olarak üç kişi kalmış. Geri kalanların hepsi kumanda heyetine dahil. Bu üç neferden biri de, başçavuş olacağım diye tutturmuş.

Sam, zabiti neferinden çok bu çete ile, çarnaçar yola çıktı. Yol, iz bilmeyen bölük, bir ileri bir geri gitti, soğukta dondu, açlıktan kıvrandı, susuzluktan yandı, korkudan titredi, eli sopalı bir çiftçi karısından dayak yedi, nihayet darmadağın oldu. Fakat, Sam, aralarına zoraki karıştığı bu başıbozuklardan, büyük küçük tanımıyan, gece olunca hiçbir neferi nöbet beklemeğe yanaşmıyan bu sözüm ona çeteden kurtulduktan sonra da, bir hayli badire atlattı.

***

Sonra, Humboldt madenlerinin, bütün parasızları çeken cazibesine kapılıp, işsiz bir demirci ve müşterisiz iki avukatla beraber, milyarder olmak sevdasile altın madenlerine doğru yola çıkan Sam'ın, kiraladıkları arabaya haddinden fazla eşya yüklemek yüzünden, buram buram yağan kar tipisi ortasında, cenaze götürür gibi, arabanın yanısıra yaya yürüyüşü; 80 kilometrelik yürüyüşün sonunda, yerlere örtü yayıp uykuya yattıktan birkaç saat sonra, gözlerini açtıkları zaman arkadaşarile beraber kendisini, zıp zıp sıçrayan vahşiler ortasında görüşü; soğuktan donmamak için, köpeğini koynuna alıp yatışı, Sam'ın hayatını dolduran, nadir görülür tuhaf vak'alardandır.

***

Sam, ilk yazılarını, Virginia şehrinde yazdı. O zaman yepyeni kurulmuş bir şehir olan Virginia, yeni keşfedilen zengin gümüş madenleri sayesinde kalabalıklaşmış; meyhanesi kumarhanesi, aile evinden çok, ahalisi, beyaz, siyah, Hindli, Çinli bir sürü maceraperestten ibaret, kavgası, dövüşü bol bir yerdi. Bir parça hürmet ve itibar kazanmak için, hiç olmazsa bir adam öldürmek lâzımdı. Deniz sathından 2000 metre yüksekte bulunan bu şehrin havası o kadar sıhhate elverişli idi ki, mezarlığa gömülen ilk yirmi altı kişinin bir tanesi bile kendi ecelile değil katledilerek ölmüştü. İşte, Sam, yazıları sayesinde satışı günden güne artan gazeteye, ilk defa olarak. Mark Twain imzasile orada röportaj yazıları yazmağa başladı.

Mark Twain'in, can sıkıcı olmakla beraber, şöhretine ve atisine zarar vermeden geçen, garib bir macerasına da, muharrirlik hayatının bu ilk merhalesinde tesadüf ediyoruz.

O tarihte, Mark Twain'in şöhreti, Nevada hududlarını henüz aşmamıştı. Fakat, hırsızlar, haydudlar ve umumiyetle bütün muzır insanlar, ondan bir umacı gibi korkuyorlardı. Bizzat siyasî rical, onun itiraz edeceği bir kanunu kabule cesaret edemiyorlardı. Yazıları çok lezzetle okunan bu adam, can sıkmağa başlamıstı. Bir gün, bir rakibile düello etti. Hasmını yaralamamış, yalnız korkutmakla iktifa etmişti. Buna rağmen, hâkim, memleketten savuşup gitmesinin müreccah olduğunu kendisine ihsas etti.

Mark Twain'in asıl şöhreti, oradan San Fransiskoya gittikten sonra başlamıştır. Lâkin, gençliğini, gençliğinin kâh denizlerde, kâh dağlarda geçirdiği macera ve tehlike dolu günlerini unutamıyan Mark Twain, uzun yıllar, rasgeldiği maden işine atılmaktan, aklına gelen zenginlik projesini tahakkuk ettirmeğe çalışmaktan bir türlü usanmadı.

Eserleri, bütün Amerikaya şöhret salan Mark Twain, maden damarlarından umduğu servete, yazılarile birkaç defa sahib olmuş, her defasında madencilik veya ticaret sevdasile fülusuahmere muhtac kalmıştı.

Hayatının, son yıllarını, gene, altın zerrelerini değil o çılgın genclik senelerinin hatıralarını eleyerek topladığı dünyalıkla geçirdi.

Hamdi VAROĞLU

Münakalât Vekili şehrimizde

[Baş tarafı 1 inci sahifede]

umum müdürü İbrahim Kemal Baybora, Kars Valisi Hüdai Karataban, Vali muavini Ahmed Kınık, Polis müdürü Muzaffer Akalın, Posta, Telgraf ve Telefon, Yüksek Deniz Ticaret mektebi müdürlerile daha bir çok zevat tarafından karşılanan Vekil, garda kendisini karşılamağa gelen zevatla görüşmüş, alâkadar umum müdür ve müdürlerden bazı hususları, Haydarpaşa köprü inşaatını idare eden mühendisten, hastane başhekiminden bazı sualler sormuştur.

Cevdet Kerim İncedayı, kendisile görüşen muharririmize şu beyanatta bulunmuştur:

«— İstanbula vekâletimize bağlı dairelerde tetkikler yapmak ve bilhassa mesai arkadaşlarımla temasta bulunmak üzere geldim. Burada dört, beş gün kadar kalmak istiyorum. İstanbuldan Trakyaya gidecek Edirneye kadar olan hattı ve istasyonları tetkik edeceğim. Son seylâb, Avrupa hattı üzerinde epeyce tahribat yaptı. Bilhassa hattın 160 metrelik kadar bir kısmı sular tarafından götürüldü. Buralarda bazı yeni tertibat alınması zarureti var.

İstanbuldan dönüşte Eskişehir de tevakkuf edip buradaki Devlet Demiryolları atölyelerini göreceğim.

İstanbulda bulunduğum müddet zarfında bütün daireleri tetkik edeceğim.

Gerek Devlet Demiryollarında, gerekse Denizyollarında tatbik olunan tenzilâtlı tarifelere ve halka kolaylığa aid hiç bir şeyi kaldırmamak azmindeyiz. Bilâkis imkân buldukça halka daha fazla kolaylıklar göstermeğe çalışacağız. Fakat hareket fevkalâde olur ve halkın zaruri seyahatlerini kolaylaştırmak için tedbirler almak mecburiyeti hasıl olursa, o zaman bazı tadilât olabilir.

Münakalât Vekâleti mevzuuna dahil işlerimizi arkadaşlarla beraber günün fevkalâdelikleri ve mevcud vaziyetler içinde halka en faydalı ve muhtelif hizmetler için en iyi şekilde yürütmeğe çalışıyoruz ve imkân oldukça bu sahada yeni kolaylıklar temin edeceğiz.

İstanbul limanında asri tesisat vücude getirilmesi işi, biliyorsunuz ki, bir programa raptedilmiştir. Fakat bunların tatbıkına imkân hasıl oluncıya kadar mevcud vasıta ve tesisatı en iyi ve faydalı şekilde kullanmak lâzım gelecektir. Diğer liman hizmetlerimiz bu günün icablarına göre idare olunmakta, bir çok iskelelerimiz yeniden yapılmaktadır. Denizyolları işletmesi elindeki vasıtalarla mevcud hizmetleri ifaya çalışmaktadır.

Muhabere vasıtalarımızı, telefon hatlarımızın ıslahı, yeni hatlar ilâvesi, bunların takviyesi ve muhtelif istikametlerde temdidi ve yeni merkezler ilâvesi suretile yeni bir programla tevsi etmekteyiz.»

Münakalât Vekilimiz bu gün Limanlar Umum müdürlüğünde meşgul olacaktır. Vekil, bu hususta dün Limanlar Umum müdürü Raufi Manyasla bir müddet görüşmüştür.

Hadiseler Arasında FELEK

Kundura

Kunduralar yükseliyor.

Ayak takımı sevinsin!

Tabansız dediğimiz kadınlar şimdi iki parmak kalınlığında tabanı olan iskarpin giyorlar.

Onlara sorarsanız mantara basmayız derler. Fakat bu tabanların çoğu mantar. Hakikat olsun diye mi? Çürük olsun diye mi malûm değil.

Vaktile denirdi ki: Kadınların sinirlilikleri kunduralarının ökçelerini yükseltip tabanları alçak bırakmak yüzünden vücudlerine verdikleri vaziyetin merkezi sıkletlerini değiştirmesinden dolayı imiş.

Ne münasebet efendim. Kadında sıklet olur mu ki; merkezi olsun. İftira! Nitekim evvelce yalnız topuk yükseltirlerken şimdi tabanı da yükselttiler. Sinirleri düzeldi mi?

Kadınların ne gibi mesleklerde muvaffak olabilecekleri görüşülen bir mecliste hazır bulunan bir Kayserili:

— Kadından herşey olur. Pastırma olmaz, demiş ve ilâve etmiş: Sinirlidir de ondan.

Biraz kabacadır ama tuhaftır, kusura bakmayın.

Ve kadınlar kendi boylarını üç dört santim uzatan bu kunduralara bayılıyorlar azizim.

Sevgi de bu derece ayaklar altına alınır mı ya?

Kunduralar yükseliyor.

Çarşıdan geçerken şöyle vitrinlere bir bakınız! Ayağa giyilecek bir pabuc 18-20 lira. Evet, on sekiz, yirmi lira. Daha lüks yerlerde 22 - 25 liraya, hatta 30 liraya da var. Lâkin onları -evlerden irak- müstesna bir musibet sayıyorum.

Allah muhtac etmesin. Henüz bu pahada bir kundura giymiş değilim. Acaba giyenlerin ayağını sıkmıyor mu diye merak ediyorum.

Nihayet her giyilen şey azanın ehemmiyet ve itibarile mütenasib olmalı değil midir?

Ayağımıza 25 liralık bir kap ve başımıza 5-6 liralık bir şapka. Bu hal baş namına protesto edilecek bir altüst oluştur.

Düşünüp taşınıyorum. Hesablar yapıyorum. Ayakkabının bu derece yükselmesindeki kerameti bir türlü bulamıyorum. Şunun kemali keçi derisi, kuzu derisi ve nihayet öküz derisi değil midir? Ne diye böyle pahalılaşır?

Ne diyebiliriz? Kader kısmset. Talihli deriler kundura, talihsiz deriler ustura kayışı olur.

Bu hasbihali bitirmeden evvel ötedenberi gözüme ilişen bir noktayı kulağınıza söyliyeceğim:

İnsanlar, hayvanların başına belâdır. Etini yer, sütünü içer, kemiğini düğme yapar. tüyünü iğirir kumaş dokur, pöstekisinden kürk, derisinden çarık yapar. Tahammül edemediği yegâne şey boynuzudur.

B. FELEK

Yurddaş!

Birikmiş paralarını elinde tutma. Bankalara yatır ki işlesin. Ve işlerimiz genişlesin.

Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu

HARB VAZİYETİ

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Burada da, ricat halinde bulunan mağlûb, yorgun ve perişan kuvvetlerden ziyade Graziani'nin umumi ihtiyatı olarak elinde tuttuğu kuvvetler durabilir ve Mısır çölünden dönen kuvvetler de ancak bu kuvvetlerin teşkil edeceği perdenin arkasında tevakkuf edebilir. İngilizler bu hattı da bir defa yoklayacaklardır. Çürük bulurlarsa, çevirecekler, aksi takdirde, yeni hazırlıklar için kısa bir mola verecekler ve ikinci bir darbe ile düşmanı yeni bir mağlûbiyete uğratmağa çalışacaklardır. Fikrimizce, İngilizler dururlarsa, bu, İtalyan müdafaasından ziyade çöl vaziyet ve fırtınalarından sonra motörlü vasıtaların temizleme ihtiyacı gibi mecburiyetlerden ileri gelecektir.

Bir İngiliz emekli generali, İngilizlerin taarruza iştirak eden ve yorulan birlikleri ihtiyatlarla birleştirerek, taarruzlara devam etmeleri ihtimalinden bahsediyor, ki, mümkündür. Diğer taraftan, mükemmel bir baskınla düşmanı gafil avladıkları için İngiliz zayiatı azdır, fazla yorulan İngiliz birlikleri için dinlenmeğe imkân varsa da İtalyanlar için böyle değildir. Çünkü hava kuvvetlerinden başka İngiliz donanması da mütemadi faaliyetile onlara istirahat imkânı vermiyecektir. İtalyanların bir felâketi de İngiliz gemi toplarının ateşi altında bulunan sahili takib etmek mecburiyetinde bulunmalarıdır.

***

Dünkü kısmın hulâsası

[Eser, romanın kahramanı Azizenin hatıra defterinden istinsah edilmektedir. Genc kız babasının ölümünü anlatıyor. Korkunc bir sahne.. Babası ıhtilâclar içinde çırpınarak «Beni öldürdüler, kızım, kendini koru!..» diyerek gözlerini yummuştur.]

Evet, artık bu bir hakikat. Şimdi yüzünde, gözünde böcekler oynaşmaya başlamıştır bile. O iri, uzun vücudü.. Allahım! Allahım!. Aklımı kaybedeceğimi sanıyorum.

Evet, o öleli bir hafta oldu ve biz işte ninemle gene yiyor, içiyor, ve yaşıyoruz. Halbuki ilk zamanlar bu müthiş kedere, tahammül edemiyeceğimizi zannetmiştik..

Artık sofalarda onun kalın öksürüğü duyulmuyor. Saçlarımı çeken eller, vücudümü bir tüy gibi havaya kaldıran o kuvvetli kollar artık yok..

Onun neşeli olduğu zamanları, ani hiddetlerini hatırlıyorum. Yüzü güldüğü zaman nekadar sevimli ise kızdığı zaman da o kadar asil, güzel bir mana alırdı.

Ninem bizim memleketin bütün erkeklerinin böyle aslan yapılı, cesur, pervasız kimseler olduğunu söyler. Yalnız onlar hepsi babam kadar temiz yürekli, riyasız, merd kimseler midir bilmiyorum. .

***

Babam, (Of) ludur. Orada Sönmezoğlu diye, anılan meşhur bir aşiret beyinin oğlu imiş. Dedem Sönmezoğlunun ucu bucağı olmıyan arazisi, emlâkleri ve sürü sürü hayvanları varmış. Babam on beş yaşında annesini yanına alarak (Of) tan ayrılmış, memleketi niçin terkettiklerini bir türlü bana söylemediler. Zaten biraz büyüyüp de, aklım herşeye şöyle böyle ermeye balşadığı zamandanberi onların bana söylemedikleri, benden gizledikleri daha bir çok şeyler olduğuna kanaat getirmeğe başladım. Babamın ölümünden sonra simdi bu kanaat bende büsbütün kuvvetlenmiş, sabit bir fikir halini almış bulunuyor. Eskiden ehemmiyet vermediğim bir çok şeyler var ki onları tekrar hatırlıyor, manalandırmaya çalışıyorum Hele babamın ölürken söylediği son sözler her an kulağımda.. Onu gözleri yerinden uğramış, göğsünden kanlar süzülerek karşımda göğür gibi oluyorum. Ellerini bana doğru uzatarak mırıldanıyor:

— Beni öldürdüler, kendini koru Azize, kendini koru kızım...

Babam memleketini terkederek İstanbula geldikten sonra bir daha (Of) a adımını atmamış. Ona bir çok defalar: «Baba, orada akrabamız yok mu? Neye gitmiyoruz?» diye, sormuştum. Buna benzer suallerim karşısında daima cidileşir, kaşlarını çatar:

«— Hiç kimsemiz yok orada, derdi. Hiç kimsemiz..» (Of) a gitmek bahsine gelince, bunun imkânsızlığını anlatan bir tavırla: «Sen oralardan hoşlanmazsın Azize, derdi. Hele bizim çiftlik vahşi bir arazi ortasındadır. Dillerini bile pek anlıyamıyacağın bir takım köylülerle doludur.»

Halbuki benim böyle vahşi, uzak yerleri sevdiğimi, oralarda yaşamaktan hoşlanacağımı pekâlâ bilirdi.

Babam annesile İstanbula geldikten sonra (Of) ta kalan babası, Sönmezoğlu ona her ay muntazaman bol para yollamış. Tahsilini iyi yapmasını, sıkıntı çekmemesini temin etmiş. Babam büyüyünce ticarete atılmış, muvaffak olmuş. O sıralarda dedem de ölerek, babama mühim bir servet bırakmış.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 2

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Babam oradaki iradının idaresini eski bir arkadaşına, avukat Azmi Beye havale etmişti. (Of) taki iradlar ve oradan gelecek paralarla bu adam mesgul olur, emlâk, yahud arazi yüzünden çıkan pürüzleri o temizler ve babama aydan aya tahsil ettiği paraları teslim ederdi.

Babam İstanbulda ortahalli bir memurun kızile evlenmiş ve izdivaclarının senesinde ben dünyaya gelmişim. Ne yazık ki annem, beş on gün sonra hummayi nifasiye tutularak ölmüş ve ööylece ben on günlük yetim kalmışım. Annemin ölümünden sonra babam bir daha evlenmek sözünü ağzına almamış. Nineme bütün sevgilerini, şefkatlerini benim başımın etrafında toplamışlar.

Ninem ve babam, annesizliğimin yaratacağı büyük hüznü, kederi henüz içimde filiz vermeden kuruttular.

Annemi hiç bir zaman aklıma getirmedim dersem yalan söylemiş olurum. Fakat muhakkak ki ninemin yumuşak bakışlı müşfik, iyi gözleri, babamın üzerime bir kartal gölgesi gibi vuran, büyük, kudretli mevcudiyeti onu unuttumamakla beraber aratmadı da.

Şimdi biraz da babamın ölümüne kadar benim üzerimdeki şiddetli tahakkümünden bahsetmek istiyorum. O «bu olacak» diyordu. Öyle kat'i söylüyordu ki isyana, itiraza imkân bulamıyordum. Miskin bir kız değildim. Hiç kimseye iğilip bükülmezdim. Fakat, babama pek itiraz edemiyordum. Ona duyduğum sevgi ve zâf beni isyan etmekten menediyordu. 23 yaşındayım. Bu yaşa gelinceye kadar bütün hayatım babamın çizdiği yolu takible geçti.

Babamın çizdiği yol nasıl şeydi? Onu şöyle hulâsa edebilirim:

Daimî seyahatler ve bu esnada hiçbir zaman ninemin dizinin dibinden, yahud babamın omzunun üstünden ayrılmıyarak adeta nezaret altında yaşamak. Seyahatler hoşuma gittiği kadar onların peşimi adım adım takibleri, himayeleri beni oldukça sıkmıştır. Babamla bu yüzden şimdi teessüfle hatırladığım münakaşalar olmadı değil. Fakat onun ölümünden sonra bütün o takayyüdlerin muhakkak bir manası olduğuna inanıyorum.

***

Ben her çocuk gibi mektebe gitmedim, on beş yaşına kadar evde hususi tahsil gördüm. Babam bana bir de yabancı lisan öğretmek istiyor, bunun için iyi bir muallim arıyordu. Hiç unutmam işte bu sıralarda bir gün telâşla eve geldi. Ninemle bir odaya kapanıp konuştular. Akşam yemekte babam bir kaç gün sonra Lozan'a hareket edeceğimizi, beni orada bir pansiyona yerleştirmeğe karar verdiğini haber verdi. Şaşırdım. Fakat sevinmedim de değil. Yabancı bir memleket, mekteb hayatı, bunlar hoşuma giden yeni

Yoldan Röportaj

Hususî otomobiller

Kalktıktan sonra

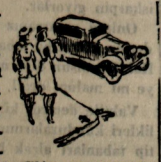

Tünelin üst başında rastgeldim. Elleri pardesüsünün cebinde, başı önünde, kös kös gidiyordu. Bir harb mültecisi idi. Mülteci diyince Leh, Çekoslovak filân sanmayın. Vatandaşlardandır.

Harb çıkınca, yıllardanberi yerleştiği Paris'ten lütfen(!) memlekete dönmüş, gelirken de pahalı cinsinden lüks otomobilini beraber getirmişti. Her gün arabasile vızır vızır geçer, giderdi. Selâmlaşmamızla sorması bir oldu:

— Bir nasırcı biliyor musun?

— Hayır ola; geçmiş olsun!

— Bir haftadır yürümekten nasırlarım şişti. Tramvaya binemiyorum; taksi bulamıyorum. Hep yürüyorum. Yürümek iyi şey... Hattâ biraz göbekten de kaybettim. Fakat, gel gelelim, daha bir türlü alışamadım.

Bir adres aldı ve kalabalığa karıştı.

***

Gece, karanlıkta birisile göğüs göğüse geldik. Fenerlerimiz yaktık.

— Bak, ne tesadüf, sen mi idin?

Bu da sabık hususi arabalılardan bir dosttu. Gülüştük.

— İkimize de geçmiş olsun. Nereyeye böyle?

— Garaja!

— Geve vakti garajda işin ne?

— Arabamı çıkaracağım.

— Sen doktor musun?

— Değilim. Fakat karanlıkta kim kime! Şöyle bir tur yapıp dönüyorum!

***

Pratik adamlara bayılırım. Gülerek anlattı:

— Geçen akşam acele bir işim çıktı. Yeşilköye kadar gitmek lâzım. Trenle olmaz, yetişemem. Ha, diyince de taksi bulunmuyor. Mutlaka gitmeliyim. Kul sıkışmazsa Hızır yetişmez derler. Çaresizlik içinde kıvranıp dururken aklıma bir fikir geldi. Hemen telefona sarıldım. Tanıdıklardan hususi arabası olan bir doktor vardı. Onu buldum:

— Aman doktorcuğum; dedim. Yeşilköyde bir hastam var. Şimdi arabanla gidebilir miyiz?

Reddetmedi; gittik. Doktoru salona aldım. Ortada şöyle bir kaybolup geldim. İkinci yalanı da muvaffakıyetle kıvırdım:

— Hastayı hastaneye kaldırmışlar.

Böylece, o vizitası olan on beş lirayı aldı. Ben de randevuma yetiştim. Bu işten iki taraf da memnun kaldı, fena mı?

***

Bu otomobil işinde gene doktorlar dile düştü. Tramvay bekliyordum. İki genç kadın, önlerinden ağır ağır geçen bir hususi arabayı işaret ediyorlar:

— Aaaa... Bak, gene geçiyor.

— Bu üçüncü oldu. Hep de bize bakıyor.

— Doktor olacak.

— Ne doktoru acaba?

— Anlamadın mı? Kadın doktoru.

***

Hepsini bilmem ama, hususi araba ashabından bazıları henüz ümidi kesmiş değiller:

— Biz de tek çift çalışsak.

— Haftada bir gün dolassak.

— Günde on kilometreden fazla servis yapmasak.

Diyor ve öteye beriye başvuruyorlarmış. Bir tanesi bu işte zekâ rekoru kırmış. Pasaportunu gördüm:

— Arabamla Rumanyaya gidiyorum; dedi. Turistik bir plâka alıp geleceğim. Ondan sonra, on beş gün gezmeğe hakkım olacak. Bir günün beyliği beylik ise, buna bu zamanda paşalık derler.

Ne diyelim; böyle hesablara rüfailer karışır.

***

Yeni tüylenenlerdendi. Dört bin lira vermiş, gıcır gıcır, yepyeni bir araba almıştı. Karı koca bir gün gezebildiler. O geceyarısı arabalarından çıkmak istemediler. O kadar sevmişler, o kadar alışmışlardı. Ertesi gün tahdid kararı çıkmaz mı? Zavallılar, kursakları hevesle, kalbleri kederle tıkalı çırpınıp dururlarken bir dostları yetişti:

— Üzülmeyin çaresi var.

— Aman çabuk söyle!

— Arabanızı benim bebekteki köşkün ahırına çekersiniz. Canınız istedikçe gelir, arkadaki boş bahçede bir iki defa tur yapar, heveslinizi alırsınız.

Böyle, yaraya biber ekmenin bir ismi vardır, ama, ben söyliyemem.

İhsan ARİF

SPOR

Boks maçları

Dün Maksim salonlarında amatörler arasında yapılan müsabakalar zevkle takib edildi

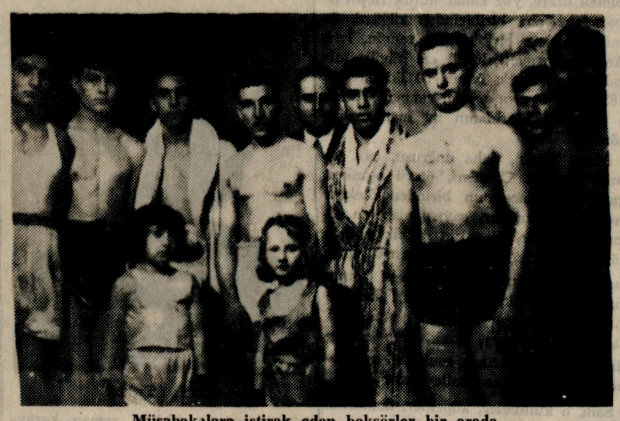

Müsabakalara iştirak eden boksörler bir arada

Hasılatı Çocuk Esirgeme kurumuna verilmek üzere tertib edilen boks maçları dün Maksim salonunda büyük bir kalabalık önünde yapılmıştır. Boks ajanlığının sık sık müsabaka tertib etmesi ve heveskârların bu spora karşı büyük bir alâka göstermeleri, esasen halkımızın pek beğendiği bu sporu yeniden canlandırmak için güzel bir vesile teşkil etmektedir.

Dün yapılan maçların bir kısmı pek cazib ve heyecanlı bir şekilde cereyan etmiştir. Boks maçları başlamadan evvel, vefat eden, Galatasaraylı Boduri için bir dakika sükût edilmiştir.

Birinci maç: Tüy siklet. İsmail (Galatasaray), Feridun (Galatasaray). İkişer dakika, üç ravundda. Hakem: Kemal Begöf. İlk devrede İsmail rakibine nazaran hâkim döğüştü. İkinci devrede iki boksör de durgundu. Üçüncü devre de karşılıklı sıkı vuruşlarla geçti. Netice berabere ilân edildi.

İkinci maç: Hafif siklet. Cevdet (Güreş), Halil (Galata Gencler). İkişer dakika, üç ravund. Cevdet hâkim döğüşüyordu. Rakibini bir defa nakavut etti. Maç çok sıkı cereyan etti. Cevdet sayı hesabile galib geldi.

Üçüncü maç: Tüy siklet. Abdi (Alemdar), Hidayet (Galata Gencler). İkişer dakika, dört ravund. Dört devrede aynı üstünlüğü muhafaza eden Abdi, ittifakla galib sayıldı.

Dördüncü maç: Tüy siklet. Semih (Galatasaray), Hüseyin (Beşiktaş). İkişer dakika, dört ravund. İki boksör de cesur döğüşmüyorlardı. Devre berabere bitti. Hüseynin ataklarile başlayan ikinci devre gene berabere bitti. Son devrede bariz bir hakimiyet elde eden Hüseyin sayı hesabile galib oldu.

Bu maçtan sonra Alemdar kulübünün Yüksel ve Rauf isminde Hüseyin yaştaki iki boksörü arasında bir dakikalık gösteriş yapıldı. Bu karşılaşma çok eğlenceli oldu.

Beşinci maç: Yarı orta. Muhteşem (Galatasaray), Panayot (Kurtuluş). İkişer dakika, dört ravund. Birinci devre berabere geçti. İkinci devreye Muhteşem daha üstün bir şekilde başladı. Son ravundda Muhteşem galib ilân edildiyse de bilâhare hakem heyeti kararı değiştirdi ve maçı berabere ilân etti.

Futbolcu Boduri'nin cenazesi götürülüyor

Altıncı maç: Abdi (Galatasaray), Edvar (Kurtuluş). İkişer dakika, dört ravund. Hakem: Eşref Şefik. Bu maçın her devresi ayrı bir zevk ve heyecan içinde geçti. İki olgun boksörün çarpışması ringin en güzel bir maçı olarak berabere bitti.

Son maç: Ağır siklet. İlyas (Galatasaray), Hâmid (Galata Gencler). Birbirlerini kollayarak çarpışan boksörler çok çekinerek döğüştüler. İlyas rakibine çok üstün olmağa başladı ve Hâmidin menecerleri netîcede sünger atarak mağlûbiyeti kabul ettiler.

Yorgo - Yorgalesko gösterişi de meraklı oldu.

Basketbol şampiyonası

İstanbul basketbol ajanlığı tarafından tertib edilen şampiyonaya dün Eminönü Halkevi salonunda devam edilmiştir. Maçın hemen hepsi çok heyecanlı ve güzel olmuştur.

Birinci maç: 3 üncü kategori. Galatasaray B 24 - Kurtuluş B 28.

İkinci maç: Galatasaray A 39 - Beyoğluspor A 13.

Üçüncü maç: 2 nci kategori. Galatasaray 34 - İstanbulspor 33. Bu son maç çok heyecanlı ve çetin olmuştur.

Kır koşusu

İstanbul atletizm ajanlığı tarafından tertib edilen mevsimin ilk kır koşusu dün Şişlide yapıldı. Dereceler:

300 metre: 1. Kostantinidis (K. M.) 12.25,8; 2. Habib (A. K.) 12,48,3; 3. Takfor (K.) 12,51.

Kırmızı mavi takım 17 sayı, Yeni Kuruluş 24 sayı, Yıldız 24 sayı.

5000 metre: Artan (Beşiktaş) 17.38.8; Mafidis (T.Y.Y.) 18,14; İzak (Galatasaray) 18,41.

Bodurinin cenazesi kaldırıldı

Üç gün evvel vefat eden Galatasaraylı Bodurinin cenaze merasimi dün Taksim kilisesinde pek hazin bir şekilde yapıldı. Fenerbahçe, Beşiktaş, Beyoğluspor, Yeni Şişli, Galatasaray ve takım arkadaşları tarafından gönderilen çelenklerle tabutu süslenmişti. Kilisede yapılan dinî merasim için pek büyük bir kalabalık toplanmıştı. Merasimi müteakib Galatasaray kulübü reisile, onun eski kulüb arkadaşlarından biri, Bodurinin nasıl yetiştiğini ve muhitte niçin sevildiğini anlattılar. Hemen hemen ağlamıyan yoktu diyebiliriz. Bu merasimden sonra yüzlerce dostu onu mezarı başına kadar takib ederek gözyaşları arasında ebedî yerine bıraktılar.

Galatasaray kulübüniin teşekkürü

Galatasaray kulübü idare heyetinden:

Bodurinin cenaze merasimine iştirak eden ve çelenk gönderen ve bizi taziye eden kulüblerimize teşekkür ederiz.

SİNEMA

Kraliçenin kalbi

Berlinde Maria Stuart'ın feci akıbetini tasvir eden büyük bir film yapıldı

Garib bir tecellidir. Bazı memleketlerde cereyan etmiş olan mühim tarihî vak'alar, ekseriya diğer bir memleket san'atkârları tarafından daha mükemmel bir şekilde sahneye vazolunur, yahud beyaz perdeye nakledilir. Meselâ İngiltere Kralı Sekizinci Henry'nin hayatı Amerikada İngilteredeki yapılanlardan daha güzel bir filim haline getirilmişti. Dört, beş sene evvel Almanlar Heilige Johanna ismi altında Fransanın kahraman bakiresi Jeanne d'Arc'ın maceralarını Fransızlardan çok daha mahirane bir surette filme çekmişlerdi. Bu günlerde de iki memleket arasında harb hali mevcud olmasına rağmen Almanlar, İskoçya Kraliçesi Maria Stuart'ın acıklı sergüzeştlerinden ilham alarak büyük bir kordelâ vücude getirdiler.

Zarah Leander ve Willy Birgel «Kraliçenin kalbi» filminde

Maria Stuart'ın feci akıbeti öteden beri bütün cihan edebiyatçılarına cazib bir mevzu olmuştur. Sade İngiliz facia şairleri değil, Fransız, Alman şairleri ve diğer milletlerin tiyatro muharrirleri de ondan mülhem olarak manzum ve mensur bir çok piyesler kaleme almışlardır.

Almanlar da son filmi yaparken Schiller'in ölmez eserini esas ittihaz etmişlerdir.

Maria Stuart'ın hikâyesi az çok herkesçe malûmdur. Fransa Kralı İkinci Francois ile evlenmiş olan bu İngiliz prensesi bir müddet sonra zevcinin ölmesi üzerine İskoçyaya döndüğü zaman memleketinin bir kraliçeye daima ihtiyacı bulunduğunu düşünerek mazide olduğu gibi istikbalde de tahtı muhafaza etmek ister. Fakat İngiltere Kraliçesi Elizabeth, kendisine rakib olacak böyle bir hükümdar kadının vücudüne tahammül edemiyecek bir tuvnettedir. Onun için akla hayret verecek entrikalarla Maria Stuart'ı tahtından indirtip İngiltereye celbeder ve idam ettirir.

Muhtelif tarihlerde su bir kaç satırla nakledilen vak'anın teferruatı bir sünnesiz bir heyecanlı hâdise ile doludur. İşte bütün dünya facia muharrirleri gibi son filmin senaryosunu kaleme alan muharrir ile kordelâyı idare eden rejisör de bunu düşünmüşler ve eserlerini o şekilde vücude getirmişlerdir.. Maria Stuart rolünü de aslan İsveçli olduğu halde senelerdenberi Berlin stüdyolarında büyük muvaffakiyetler gösteren Zarah Leander'e oynatmışlardır. Zarah Leander memleketimizde ilk defa «Danslar devam ediyor» filmile Türk seyircilerine tanıtılmış, kalınca fakat tatlı sesile, mahirane oyunile derhal nazarı dikkate çarpmıştır. «Vatan» namındaki kordelâsı daha ziyade bir propaganda eseri olduğu için o kadar hoşa gitmemiş, fakat «La Habanara» ile diğer filimleri görenler tarafından beğenilmişti.

«Kraliçenin kalbi» filmini idare eden rejisör Carl Fröhlich de sade Almanyada değil, beynelmilel sinemacılık âleminde şöhret kazanmış bir sahne vâzıdır. Eserde Maria'nın kocası Lord Bothwell rolünü deruhde etmiş olan Willy Birgel aslan Almandır. Kolonyada doğmuştur. Türk sinema meraklıları onu da muhtelif filimlerde görmüşlerdir. Diğer mümessiller arasında bizim tanıdığımız san'atkâr yoktur. Kraliçe Elizabeth'i temsil eden Maria Koppenhofer bile ancak Almanyada mahallî bir şöhrete sahibdir.

RADYO

Bu günkü program

16/12/940 Pazartesi

8,00 Program	18,03 Cazband
8,03 Haberler	18,40 İncesaz
8,18 Müzik (Pl.)	19,15 Müzik
8,45 Konuşma	19.30 Haberler
★	19,45 Fasıl heyeti
12,30 Program	20,15 Rad. Gazetesi
12,33 Fasıl heyeti	20,45 Müzik
12,50 Haberler	21,00 İstekler
13,05 Fasıl heyeti	21,30 Konuşma
13,20 Müzik (Pl.)	21,45 Orkestra
★	22,30 Haberler
18,00 Program	22,45 Cazband
	23,30 Kapanış

Resim ve fotğraf sergisi

Üsküdar Halkevinden:

Geçen sene olduğu gibi bu sene de 5/1/941 tarihinden itibaren 19/1/941 tarihine kadar devam etmek üzere Halkevimiz salonunda amatörler arasında bir resim ve fotograf sergisi açılacaktır.

Sergiye iştirak edecek amatörlerin eserlerini, 10/12/940 tan 31/12/940 tarihine kadar Halkevine teslim etmeleri.

Mevlid

Merhum Kolsuz Ethem Paşanın refikası Bayan Behicenin ölüm senei devriyesine tesadüf eden 19 birincikânun perşembe günü öğle namazından sonra Beyoğlunda Ağa camii şerifinde her ikisinin ruhlarına ithaf edilmek üzere mevlid okunacaktır. Çocuklarını ve kendilerini sevenlerin teşrifleri rica olunur.

Günün Bulmacası

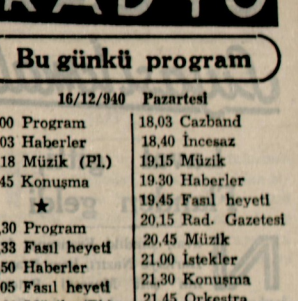

Soldan sağa:

1 — Son deniz faciasının önünde cereyan ettiği yer. 2 — Bazı şeylerin içindeki su, madenin tuttuğu kir. 3 — Eski harb filosu, nota. 4 — Mel'un insan (iki kelime). 5 — Yere inen bulut, bir hayvan. 6 — Yunanistanda mukaddes bir dağ, tenezzüh vasıtalarından. 7 — Muayyen zamanda verilmesi lâzım gelen paralar (cemi). 8 — Alâmetler (cemi), dans orkestrası. 9 — Işık alan.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Soru irad eden (iki kelime). 2 — Musevilerin ağababası, sıfat edatı. 3 — Beş hassamızdan biri, güzel san'at. 4 — Komşu, bir devlet, iğri. 5 — Ayrılış merasimi, ters çevirirseniz bir mikrob olur. 6 — Bayağı. 7 — Sicim, yırtıcı bir kuş. 8 — Bir hastalık. bir emir. 9 — Emir dinlemiyen, arkadaş.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	D	E	N	İ	Z	A	L	T	I
2	Ü	Ş	Ü	Y	E	N	■	İ	S
3	G	A	N	İ	M	E	T	■	L
4	Ü	R	Ü	S	■	M	A	S	A
5	N	■	F	E	Y	İ	Z	■	K
6	E	Y	■	Y	A	K	A	N	■
7	V	A	R	İ	L	■	K	A	T
8	İ	Ş	A	R	E	T	■	Ş	U
9	■	A	F	■	L	E	Z	İ	Z

Bütün kalbleri çıldırtan... Gönüllerde aşk yaratan...

MAVİ TUNA ŞARKISI

Beşiktaş SUAD PARK sinemasında
SAADET YUVASI
TÜRKÇE SÖZLÜ — ARABCA ŞARKILI
Seanslar: 2,30 dan itibaren devamlıdır.
UMUMÎ ARZU ÜZERİNE BİRKAÇ GÜN DAHA GÖSTERİLECEKTİR.

HAYATINIZDA GÜLMEDİĞİNİZ KADAR GÜLMEYE HAZIRLANINIZ
Çünkü Dünya Komikleri Kralı
ARŞAK PALABIYIKYAN'ın
Bugüne kadar çevirdiği en mükemmel filmi olan
3 AHBAP ÇAVUŞLAR
ŞİRKETE
TÜRKÇE SÖZLÜ nüshası
İPEK ve SARAY
Orijinal dildeki nüshası yalnız
MELEK SİNEMASINDA
ÖNÜMÜZDEKİ ÇARŞAMBA AKŞAMI BAŞLIYOR

23 birincikânun Pazartesi akşamı
SARAY Sinemasında
MÜNİR NUREDDİN KONSERİ

ŞEHİR TİYATROSU
Beyoğlu İstiklâl caddesi
KOMEDİ KISMINDA
20,30 da suvare
PAŞA HAZRETLERİ
***
Beyoğlu Halk sineması
Bu gün 11 de, akşam 20 de
1 — Mihracenin Gözdesi.
2 — Hind Mezarı.

Mürefte ilk okulunda köy müfredat programı tatbik ediliyor

Mürefte (Hususî) — Mürefte ilk okulunda şehir mektebleri müfredat programı tatbik edilmesi için yapılan müteaddid müracaatlere rağmen, Vekâletten bu hususta bir is'ar vaki olmadığı beyanile bu sene de köy müfredat programı tatbik edilmektedir. Keyfiyet halkı müteessir etmektedir.

Saimbeylide deri fiatları

Adana (Hususi) — Saimbeylide halen öküz derisi 12, manda derisi 16, damız inek derisi 8, damız manda derisi 13, kasab ineği derisi 7, koç derisi 2, keçi derisi 1, tiftik keçi derisi 2, at derisi 4, beygir derisi 3, kısrak dersi 3 liradan ve koyun derisi 150, kuzu derisi 80, oğlak derisi 50, merkeb derisi de 150 kuruştan satılmaktadır

Bunlardan başka sütün kilosu 10, sadeyağ 100, kuyruk 65, yerli peynir 100, tiftik 125, keçi kılı 60 ve yumurtanın adedi 1 kuruştur.

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 38 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

Şatoya avdet ederken, Jonak, bir başka yol intihab etmişti. Belki, bu yol biraz daha uzun olduğu ve gölgeli bir ormandan geçtiği için böyle yapmıştı. Bu mes'ud günde, güzel tesadüfler hep birbirini takib ettiği için, yolda bizi son bir sürpriz bekliyordu. 20 kadar evlik bir kasabaya girdiğimiz zaman, yolu hemen tamamen tıkayan bir çok boş araba bizi durdurdu. Yol üstünde, arabamızın geçmesini kolaylaştıracak hiç kimse bulunmadığını hayretle gördük. Sanki yer yarılmış, civardaki bütün insanları yutmuştu. Fakat, Jonak tecrübeli elile, koca kamçısını şaklatınca işin aslı anlaşıldı. Meydana bir kaç kadın çıktı. Ürkek nazarlarla bize baktılar ve köylülerden en zenğin oğluyla, civar köylerden birinde oturan akrabadan fakir bir kızın o gün düğünleri olduğunu heber verdiler.

O esnada, tıkalı yolun ötebaşında, balo salonuna kalbedilen bir samanlıktan damadın babası pürtelâş fırladı, kıpkırmızı yüzile bize doğru koştu, hoş geldiniz, dedi. Belki Kekesfalva şatosu sahibinin, düğününe şeref vermek üzere saltanat arabasını bilhassa hazırlatıp geldiğine samimiyetle inanıyor, belki de, öteki köylüler nazarında daha fazla itibar kazanmak için, sadece bu fırsattan istifade etmek istiyordu. Her ne sebeble olursa olsun, köylü, yerlere kadar eğilerek selâm üstüne selâm verdikten sonra, Mösyö Kekesfalva ile dostlarının, yol boşalıncaya kadar, genç evlilere şerefine bir bardak Macar şarabı içmek suretile kendisine şeref vermelerini rica etti. Neş'emiz çok yerinde olduğundan böyle bir daveti reddetmemize sebeb yoktu. Edit'i, itina ile arabadan indirerek ve mütehayyir, hürmetkâr, fısıldaşan insanlardan müteşekkil iki sıra kalabalığın arasından geçerek, balo salonuna, şatafatla girdik.

Burası, dediğim gibi, balo için hazırlanmış bir samanlıktı. İçeriye, samanlığın boyunca boş fıçılar dizmişler, üstlerine kalaslar uzatmışlar, oturulacak yerler yapmışlardı. Sağ tarafta, beyaz örtülü, üstü bol miktarda yiyeceklerle ve çeşid çeşid şişelerle dolu ve uzun bir masanın başında yeni evliler oturuyordu. Aileleri efradı ve böyle yerlerde daima hazır bulunan papas, belediye reisi, jandarma onbaşısı gibi ileri gelenler, gelinle güveyin etrafını almışlardı. Sol tarafta, çalgıcılar, pala bıyıklı, romantik tavırlı çingeneler, kemanları, kontrbasları, zillerile öteki sıranın üstünde oturuyorlardı. Davetliler, ortaya, toprağın üstüne yerleşmişlerdi İçeride yer bulamıyan çocukların kimisi kapıdan, kimisi, bacaklarını sallandırarak üstüne tünedikleri kalaslardan, merak ve neş'e ile, bu manzaraya bakıyorlardı.

Aile efradından birkaçı, en parasızları, hatırlı misafirlere mahsus kalastaki yerlerini bize terkettiler ve bizim, düğün halkı arasına, teklifsizce karıştığımız görülünce, davetliler arasında, bir memnuniyet mırıltısı dolaştı. Kayınpeder, sevinç içinde, koca bir maşraba şarab getirdi, kadehleri doldurdu ve kendi kadehini kaldırarak:

— Senyorun şerefine! diye haykırdı.

Bu ses, derhal, heyecanlı bir akis buldu. Sonra, bize, oğlunu ve gelinini takdim etti. Gelin, geniş kalçalı, sıkılgan bir genc kızdı. Alacalı renklerle süslü esvabı ve başındaki beyaz çiçekler, ona, melûl bir eda vermişti. Yüzü ateş gibi kızararak, Kekesfalva'nın karşısında, mahçub, bir reverans yaptı, Edit'in elini, hürmetle öptü. Edit de, birdenbire müteessir olmuş görünüyordu. Düğün manzarası, genc kızları daima tehyic eder, çünkü, o anda, gelinle kendileri arasında, gizli bir tesanüd rabıtası hissederler. Edit, kıpkırmızı kesilerek genc kızı kendine çekti, öptü, sonra birdenbire, parmağından bir halka çıkararak gelinin parmağına taktı. Fazla değeri olmıyan, aile yadigârı bir halka. Gelin, bu beklenmedik hediye karşısında şaşaladı. Kabul edip edemiyeceğini sormak ister gibi, çekingen bir tavırla, kayınbabasının yüzüne baktı. Onun, mağrur bir eda ile, kabul işareti yapmasile beraber, genc kız sevincinden ağlamağa başladı. Bize doğru, yeni bir minnettarlık akını oldu. Bu safdil insanlar, dört taraftan, bize doğru geliyorlardı. Minnettarlıklarını göstermek için, birşeyler yapmak istedikleri, bakışlarından anlaşılıyordu. Fakat hiç birisi «bu kadar kibar insanlara» bir kelime söylemek cesaretini gösteremiyordu. Damadın anası, ihtiyar bir köylü kadın, oğlunun nail olduğu bu şereften şaşkına dönmüş, gözleri sırsıklam, sevinçden ayakları dolaşarak oraya oraya koşuyor; damad, ne yapacağını bilemiyor, bir karısına, bir anasına, bir, ayağındaki parlak, kaba çizmelere bakıyordu.

O esnada, Kekesfalva, bu sıkılganlığı gidermek için en münasib hareketi yaptı. Kayınpederin, damadın, hatırlı misafirlerin ellerini samimiyetle sıktı ve bizim yüzümüzden eğlentiyi kesmemelerini rica etti.

— Delikanlılar dansa devam etsinler, dedi. Bize hiç aldırış etmeden eğlencelerine devam ederlerse bizim için bundan büyük zevk olmaz.

Aynı zamanda, kemanını koltuğunun altına alıp, sıranın önünde, kaskatı bir reverans vaziyetinde bekleyen başkemancıya bir işaret yaptı, çalmağa başlaması için bir banknot fırlattı. Para hayli fazla olsa gerek ki, zeytinî benizli adam, bir elektrik cereyanına tutulmuş gibi, arkadaşlarına doğru seğirtti ve çalgıcılar, ancak Macarlara ve çingenelere vergi bir bararetle, derhal çalmağa başladılar. İlk zil sesinin kavrayıcı tesiri ortada, sıkılganlıktan eser bırakmamıştı. Çiftler hemen ortaya atıldı, dans, daha çılgın, daha coşkun, tekrar başladı. Delikanlılar ve kızlar, hepsi, hakiki Macarların nasıl dans etmesini bildiklerini bize göstermek isteyorlardı. Bir dakika için, salonun hürmetkâr sükûneti yerine, fırıl fırıl dönen, zıplayan, tepinen vücudlerden mütesekkil coşkun bir girdibat kaim olmuştu.

Edit'in parlak gözleri bu hengâmeyi takib ediyordu. Birdenbire, kolumun üzerinde, onun elinin temasını hissettim. Bana:

— Dans etsenize!

Diyordu. Bereket versin, gelin, o girdibada sürüklenmemişti. Hâlâ şaşkınlığını gidereməmiş, parmağındaki halkaya bakıyordu. Önünde eğildiğim zaman. önce ,nail olduğu bu şereften dolayı kızardı, sonra, muti, beni takib etti. Bizden cesaret alan damad, babasının şiddetli ısrarı üzerine, İlona'yı dansa davet etti. Şimdi, zil çalan mızıkacı, zilini delicesine öttürüyor, başkemancı, yayını, ifrit gibi çekiyordu. Bu kasabada, hiç bir zaman, bu kadar taşkın dans edilmemiştir zannederim.

Fakat, o gün, bize, bir başka sürpriz daha vardı. Bu gibi eğlentilerde hiç eksik olmıyan ihtiyar çingene karılarından bir tanesi, geline verilen hediyenin cazibesile, tahta sıraya doğru ilerlemiş, Edit'in falına bakmak isteyordu. Edit'in sıkıldığı besbelliydi. Falına baktırmayı pek arzu etmekle beraber, bu kadar kalabalığın ortasında, bu işe cesaret edemiyordu. Falcının söyleyeceği esrarengiz sözleri hiç kimsenin işitmemesi için, Kekesfalva'yı ve başkalarını, sıranın başından uzaklaştırarak, genc kızın imdadına yetiştim. İhtiyar kadının, boğuk sesile acele acele mırıldandığı şeyler, Edit'i, garib bir tarzda heyecanlandırıyor gibiydi. Gittikde daha fazla eğilerek dikkatle kulak veriyor, kendisinden başka işiten olup olmadığını anlamak için, arasıra etrafına bakınıyordu. Sonra, babasına işaret etti. Kekesfalva ilerledi. Edit, onun kulağına birşeyler fısıldadı. Bunun üzerine, Kekesfalva, mutad inkivadi'e, elini cebine soktu, çingene karısına bir iki banknot uzattı. Bu para, ihtiyar kadın için muazzam bir meblâğdı. Onu alınca, yere kapandı, Edit'in eteğini öptü ve anlaşılmaz bir takım sözler, belki de efsunlu dualar okuyarak, genc kızın kötürüm dizlerini okşadı. Sonra, bir sıçrayışta ayağa kalktı ve parasını geri alnalarından korkarcasına, çıkıp gitti.

Edit'in yüzünü kaplayan solgunluğu görünce, Kekesfalva'ya:

— Artık gidelim.

Dedim. Piszta'yı aradım, buldum. O ve İlona, genc kızı koltuklarından tutup arabaya bindirdiler, musiki susmuştu. Bu saf insanlardan hiç birisi, bizi kendince selâmetlemek zevkinden mahrum kalmak istemiyordu. Çalgıcılar arabamızın etrafını kuşattılar, çabucak, son bir dans havası çalmağa başladılar. Bütün kasaba halkı, «Yaşa! Yaşa! Yaşa!» diye haykırıyor. İhtiyar Jonak, bu kadar gürültüye alışık olmıyan hayvanlarını bin müşkülâtla zaptediyordu.

Arabada tam benim karşıma oturan Edit'i bir parça merak ediyordum. Bütün vücudü titriyordu. Kafasında bir fikri sabit var gibiydi. Birdenbire, hıçkırarak ağlamağa başladı. Fakat, bunlar, sevinç hıçkırıklarıydı. Hem ağlıyor, hem gülüyordu. Hiç şüphe yok, ihtiyar çingene karısı, ona yakında iyi olacağını müjdelemiş, hatta belki başka kehanetlerde de bulunmuştu.

Biz kendisini teskine çalıştıkça, o sinirleniyor:

— Bırakın beni! Bırakın beni!

Diyordu. Bu teessürden, mechul ve garib bir zevk duyar gibi görünüyordu.

— Bırakın beni, diyordu; bunun doğru olmadığını, şarlatanlıktan ibaret olduğunu biliyorum. Fakat, bırakın, anlatayım. İnsan, hayatında, bir tek defa olsun, bile bile aldanamaz mı?

[Arkası var]